

INTERNATIONELLA
HANDELSHÖGSKOLAN
HÖGSKOLAN I JÖNKÖPING

Det personliga betalningsansvaret

Särskilt om ansvar för tillträdande styrelseledamöter

Filosofie masteruppsats inom affärsjuridik (associationsrätt)

Författare: Victoria Akcan

Handledare: Jan Andersson

Framläggningsdatum 2012-05-14

Jönköping Maj 2012

Masteruppsats inom affärsjuridik (associationsrätt)

Titel:	Det personliga betalningsansvaret-Särskilt om ansvaret för tillträdande styrelseledamöter
Författare:	Victoria Akcan
Handledare:	Jan Andersson
Datum:	2012-05-14
Ämnesord	Kapitalbrist i aktiebolag, det personliga betalningsansvaret, 25:18 ABL, läkning av kapitalbrist, 25:18 4 stycket. 2 men. ABL, personligt betalningsansvar nyttillträdd styrelse

---

Sammanfattning

Syftet med förevarande uppsats är att utreda hur det personliga ansvaret är utformat för nyttillträdd styrelse, samt vilka möjligheter har nyttillträdd styrelse att undgå ansvar.

Styrelseledamöter i ett aktiebolag kan bli personligt betalningsansvariga om det i lagen givna handlingsmönstret när det finns skäl att anta att bolaget har kapitalbrist. Det personliga ansvaret är utformat som ett medansvar och träffar hela styrelsen. Möjligheterna för att undgå personligt betalningsansvar är dels genom ansvarsfrihetsgrunder, dels genom att läka kapitalbristen (inom en till två månader).

Det personliga ansvaret för nyttillträdd styrelse är inte lagreglerad och av lagstiftaren stadgas att frågan bör bedömas med beaktande av den nyttillträdde ledamotens agerande i det enskilda fallet. Diskussion har förts kring vilken ansvarssituation som ska anses gälla för den nyttillträdde styrelseledamoten vid tidpunkten för inträdet. Indikationer finns på att nyttillträdd styrelseledamot ”ärver” tidigare styrelses ansvar. Doktrins tolkning är nyttillträdd styrelseledamot inte borde ådra sig något ansvar om denne vidtar adekvat åtgärd för rättelse så snart efter sitt inträde. Möjligheterna att undgå personligt betalningsansvar är tämligen begränsade.

För egen del ansluter jag mig till doktrins tolkning, en ordning som innebär att styrelse ärver tidigare styrelses ansvar är alldeles för långtgående ansvar och oproportionerligt. Möjligheterna för nyttillträdd styrelse att läka kapitalbrist är tämligen begränsade varför uppsatsförfattaren ställer frågan huruvida det inte vore rimligare att tillåta läkning i efterhand i speciella fall, t.ex. då en ny styrelse träder in i ett bolag. E contrario tolkningen har vidare av uppsatsförfattaren ifrågasatts om den stadgade tidpunkten verkligen borde utgöra den definitiva slutpunkten.

Master's Thesis in Commercial and Tax Law (Corporate Law)

Title: Personal liability-Especially about the responsibility for newly appointed board members

Author: Victoria Akcan

Tutor: Jan Andersson

Date: 2012-05-14

Subject terms: Lack of capital in limited liability company, personal liability, 25:18 ABL, healing capital, 25:18 4 paragraph 2 sentence ABL, personal liability for newly appointed board members

---

Abstract

The purpose of this thesis is to examine how the personal liability is designed for newly appointed board members and their possibility to avoid personal liability.

Personal liability occurs when the law given pattern is not followed when there is reason to believe that the shareholders' equity is less than fifty percent of the registered share capital. The personal liability is designed as co-responsibility which means that they jointly and severally liable for the company's obligations. However, there are possibilities for board members to avoid such responsibility and that is if the board member can prove that he or she was not negligent or if the board members heal the capital deficiency.

The specific situation personal liability for newly appointed board members is not governed by law and it is suggested by the legislature that the assessment should be bases on the conduct in the individual case. The questions are which liability situation will apply on the newly appointed board member by the time of the entry and what are the possibilities for the newly appointed to avoid personal liability. There are indications (based on case law) that the newly appointed board members "inherit" former board members responsibilities and very limited possibilities to avoid personal liabilities, specially the possibility to heal the capital deficiency. It is suggested by authors, that newly appointed board member should not be affected by personal liability if he takes appropriate action to rectify as soon after his entry. The possibilities for newly appointed board members to avoid responsibility are rather limited.

As for my opinion, I share the view where it is argued that newly appointed board members should be given a short time frame and furthermore, the rule of healing the capital is applied to strictly, especially in the case of newly appointed board members.

Innehåll

1	Inledning	1
1.1	Bakgrund.....	1
1.2	Problemformulering.....	2
1.3	Syfte.....	3
1.4	Metod & Material	3
1.5	Avgränsning	5
1.6	Vissa begrepp	5
1.7	Disposition.....	5
2	Kapitalskyddet.....	7
2.1	Introduktion	7
2.2	Aktiekapitalet.....	7
2.3	Kapitalbrist	8
2.4	Regelsystemet i korthet.....	9
2.4.1	Inledning till 25:13-20 ABL.....	9
2.4.2	Inledning till det personliga betalningsansvaret	9
3	Styrelsens skyldigheter	10
3.1	Introduktion	10
3.2	Skyldighet att upprätta kontrollbalansräkning.....	10
3.2.1	Handlingsplikt	10
3.2.1.1	<i>Skäl att anta.....</i>	<i>11</i>
3.2.1.2	<i>Tidpunkt för att upprätta kontrollbalansräkning .....</i>	<i>13</i>
3.3	Skyldighet att kalla till kontrollstämma.....	13
3.4	Skyldighet att ansöka om likvidation.....	14
4	Personligt betalningsansvar.....	16
4.1	Introduktion	16
4.2	Ansvarsgrunder.....	16
4.3	25:18 2 st. ABL.....	17
4.4	Möjligheter att undgå personligt betalningsansvar	18
4.4.1	Ansvarsfrihetsgrunder.....	18
4.4.2	Krav på faktisk kapitalbrist	21
4.4.3	Återhämtat eget kapital.....	22
4.5	Ansvarsperioden	22
4.5.1	Ansvarsperiodens början	22
4.5.2	Ansvarsperiodens slut	23
4.6	Egna iakttagelser.....	25
5	Läkning.....	28
5.1	Introduktion	28
5.2	Läkning av kapitalbrist.....	28
5.2.1	Nyemission	28
5.2.2	Minskning av aktiekapitalet för täckning av förlust.....	29
5.2.3	Kapitaltillskott.....	30
5.2.4	Kapitaltäckningsgaranti.....	31
5.3	Tidpunkt för läkning.....	31
5.4	Läkning i efterhand utan kontrollbalansräkning?	33
5.5	Egna iakttagelser.....	35

6	Tillträdande och avträdande styrelseledamot	39
6.1	Introduktion	39
6.2	Tillträdande och avträdande styrelseledamot före ansvarsperiodens början.....	39
6.3	Tillträdande och avträdande styrelseledamot under ansvarsperioden	40
6.4	Särskilt om ansvaret för tillträdande och avträdande styrelsesuppleant.....	43
6.5	Vilka möjligheter har nytillträdd styrelse att undgå ansvar?	44
6.6	Egna iakttagelser.....	46
7	Analys	50
8	Slutsats	55
	Referenslista	57

Förkortningslista

ABL	Aktiebolagslag (2005:551)
Cit.	Citerat
HD	Högsta Domstolen
HovR	Hovrätten
Men.	Meningen
NJA	Nytt Juridiskt arkiv
Prop.	Proposition
s.	Sidan
SOU	Statens offentliga utredningar
St.	Stycke
SvJT	Svensk Jurist Tidning
TR	Tingsrätten
ÅRL	Årsredovisningslag (1995:1554)
ÄABL	Aktiebolagslagen (1975:1385)

I Inledning

I.1 Bakgrund

Ett grundläggande drag för aktiebolag är att aktieägarnas ansvar är begränsat till det kapital som investerats i bolaget, således kan man säga att aktieägarna inte har något personligt ansvar i ett aktiebolag.¹ Att aktieägarna inte har något personligt ansvar måste dock sägas med viss försiktighet eftersom det finns undantag. Det främsta undantaget som stadgas i Aktiebolagslagen (SFS 2005:551)² är kapitalbristreglerna i 25:13-20 ABL. Kapitalbristreglerna påbjuder ett visst handlingsmönster som ska följas av styrelseledamöter och konsekvensen av att inte följa det av lagen givna handlingsmönstret är att personligt betalningsansvar aktualiseras, så länge underlåtenheten består. De som kan drabbas av personligt betalningsansvar är styrelsen, aktieägare samt bolagsföreträdare. I det följande kommer jag endast utvärdera personligt betalningsansvar för styrelseledamöter. I princip är kapitalbristbestämmelserna utformade enligt följande; om det finns skäl att anta att en kapitalbrist föreligger, d.v.s. att det egna kapitalet understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet, är styrelsen skyldig att upprätta en kontrollbalansräkning som ska revisorsgranskas, kalla till en första kontrollstämma för att ta ställning till kapitalbristen och slutligen ansöka om tvångslikvidation om man beslutar att inte läka bristen eller inte lyckats läka bristen. Om styrelsen underlåter att vidta ovan angivna åtgärder svarar varje styrelseledamot solidariskt för alla de skulder som bolaget ådragit sig under denna passivitet. Personligt betalningsansvar kan undgåas dels om styrelseledamot visar att denne inte varit försumlig, dels genom att styrelsen läker kapitalbristen innan kontrollbalansräkning borde upprättats.³

En intressant aspekt av det personligt betalningsansvar för styrelsen är att ABL inte reglerar när det sker förändringar i styrelsen, således är situationen för nyttillträdd styrelse inte lagreglerad. Bedömningen av ansvarssituationen för nyttillträdd styrelseledamot har med andra ord lämnats till rättstillämpningen. Ett intressant rättsfall som tar ställning till frågan avseende nyttillträdda styrelseledamöter är ett avgörande från hovrätten över Skåne och Blekinge, T 2509-09. I målet ställs frågan på sin spets, d.v.s. hur ansvarsbedömningen ska göras för nyttillträdda styrelseledamöter. I princip kan man säga att frågan i målet tar sikte

---

¹ 1:3 ABL.

² Hädanefter kallad ABL

³ 25:13-20 ABL.

på frågeställningen huruvida ny styrelse ärver tidigare styrelses ansvar och vilka åtgärder som bort vidtagits. Hovrättens domslut kan, enligt min mening, ifrågasättas eftersom konsekvensen blir ett alldeles för långtgående ansvar. Frågan är av prejudikatintresse varför Högsta Domstolen meddelat prövningstillstånd i målet.

1.2 Problemformulering

Det är ingen underdrift att hävda att personligt ansvar görs gällande mot styrelseledamöter i stor utsträckning idag. Om inte det i lagen givna handlingsmönster följs sanktioneras ledamöterna med personligt betalningsansvar. Än så länge är resonemanget ostridigt. Det är inte ovanligt att bolag byter styrelseledamöter och problematiken som uppstår är hur nytillträdd styrelseledamot ska behandlas när personligt ansvar riktas mot denne. Ansvarssituationen för nytillträdd styrelseledamot är inte lagreglerad och konsekvensen av det följande är att rättsläget är oklart och det finns ingen klar vägledning om hur man ska bedöma ansvaret för nytillträdd styrelseledamot.

Indikationer finns, vilka grundar sig på praxis, att det anses vara rimligt att nytillträdda styrelseledamöter ”ärver” den tidigare styrelsens ansvar. Varför jag säger indikationer och inte gällande rättsläge beror på att hovrättsdomen T 2509-09 (där det stadgas att ny styrelse ärver tidigare styrelses ansvar) ska upp för prövning hos Högsta Domstolen.

Personligt betalningsansvar kan undgås med hjälp av ansvarsfrihetsgrunder eller genom att läka kapitalbristen. Av intresse för förevarande framställning är den läkning som sker enligt 25:18 4 st. 2 men. ABL, en läkning som måste ske inom en till två månader. Det som är mest intressant att analysera, mot bakgrund av framställningens huvudsyfte, är vilka möjligheter nytillträdd styrelse har att läka kapitalbristen enligt 25:18 4 st. 2 men. ABL. Det finns ett rättsfall från Hovrätten över Skåne och Blekinge (T 2509-09) som diskuterar huruvida läkning i efterhand ska ha ansvarsbefriande verkan även om det inte gått till så som ABL föreskriver. Normalt sätt så måste läkning i efterhand styrkas genom en kontrollbalansräkning som revisorsgranskas. Frågan är dock om det inte borde finnas undantagslösningar i speciella fall, exempelvis då en helt ny styrelse träder in i bolaget. Lagmotiven (prop. 2000/01:150 s. 44) säger att detta får lämnas till rättstillämpningen. Det som är intressant är att lagmotiven har en ganska så öppen formulering, medan hovrätten tillämpar regeln i 25:18 strikt. Rättskällorna ger rum för en friare tillämpning men detta är inget som anammas av rättstillämpningen.

Kombination av en strikt tillämpning av det av lagen givna handlingsdirigerande mönstret och begränsade möjligheter att kunna undgå personligt ansvar har konsekvensen att en från ”fall till fall” bedömningen inte görs i praktiken, en tämligen formbunden lösning trots att utrymme de facto finns att ta hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Man kan ställa sig frågan, att med tanke på att lagstiftaren säger att ansvaret för nytillträdd styrelseledamot får avgöras i det enskilda fallet, är det ett försök från lagstiftarens sida att implicit säga att ansvaret borde bedömas lindrigare för nytillträdd styrelseledamot eftersom de förespråkar en från fall till fall bedömning där olika omständigheter kan tillmätas betydelse i ansvarsbedömningen.

I.3 Syfte

Huvudsyftet med förevarande uppsats är;

Hur är det personliga ansvaret utformat för tillträdande styrelseledamöter, samt vilka möjligheter har tillträdande styrelseledamöter att undgå ansvar?

För att kunna uppnå huvudsyftet ska följande delfrågor besvaras;

1. Vilka är ansvarsgrunderna för personligt betalningsansvar?
2. Vilka möjligheter har styrelseledamöter att undgå personligt betalningsansvar?
3. När en ny styrelseledamot träder in i styrelsen, vilken ansvarssituation gäller för denne vid tidpunkten för inträdet?

I.4 Metod & Material

Metoden som kommer att användas i förevarande uppsats är en blandning av en deskriptiv del tillsammans med en problemorienterad del. Den deskriptiva delen är ägnad att ge läsaren den grundläggande informationen för att förstå konstruktionen kring kapitalbristreglerna. Således kommer jag att utgå från ABL:s bestämmelser och förklara dess innebörd. De grundläggande bestämmelser för denna framställning är 25:13-18 ABL, dock ligger fokus på 25:18 ABL som reglerar det personliga betalningsansvaret. Där det förekommer oklarheter hur ett rekvisit ska tolkas kommer jag i första hand söka förklaring till hur en bestämmelse ska tolkas utifrån syftet med den aktuella bestämmelsen. Till detta kommer jag även redogöra för doktrins tolkning för eventuellt alternativa tolkningar till rekvisitet, således kommer doktrin användas för att lyfta fram olika tolkningar till lagreglernas syfte.

Beträffande kapitalbristreglerna finns det omfattande material på området. För att kunna ge en mer ingående redogörelse, och ge uppsatsen en mer analytisk framtoning har jag fokuserat på Stefan Lindskogs bok *Kapitalbrist i aktiebolag* och Erik Nereps bok *Aktiebolagsrättslig analys- Ett tvärsnitt av nyckelfrågor*. Även lagkommentarer i databasen Zeteo, vilka skrivits av Andersson m.fl., *Aktiebolagslagen, En kommentar*, har brukats för redogörelsen av kapitalbristreglerna.

Det finns mycket skrivet kring det personliga betalningsansvaret för styrelseledamöter, dock är litteraturen kring personligt betalningsansvar för nyttillträdd styrelse ganska begränsad. I propositionen (Prop. 2000/01:150, s. 44) som berör frågeställningen hänvisar lagstiftaren till uttalanden i Stefan Lindskogs bok *Kapitalbrist i aktiebolag* (den tidigare upplagan) varför Lindskogs bok *Kapitalbrist i aktiebolag* är av central betydelse vid redogörelsen av ansvaret för nyttillträdd styrelseledamot. En annan författare som explicit tar ställning till ansvaret för nyttillträdda styrelseledamöter är Torsten Sandström, med en klar fokusering på ansvarsbedömningen samt läkningsmöjligheterna för nyttillträdda styrelseledamöter.

Huvudsyftet med uppsatsen är att utreda det personliga ansvaret för nyttillträdd styrelsen. I skrivande stund finns en dom som meddelats av Hovrätten över Skåne och Blekinge som tar sikte på frågeställningarna hur ansvarsbedömningen ska göras samt möjligheterna att undgå personligt ansvar (i egenskap av nyttillträdda styrelseledamöter), dock bör det här understrykas att rättsfallet endast kommer att användas som en indikationsbedömning med tanke på att Högsta Domstolen meddelat prövningstillstånd i målet. Frågeställningarna som ska besvaras är främst huruvida ny styrelse ärver tidigare styrelses ansvar samt om personligt betalningsansvar kan undvikas genom att återställa det egna kapitalet istället för att upprätta kontrollbalansräkning.⁴

Vissa av resonemangen och rättsfallen som behandlas bygger på äldre regler i ABL, främst åsyftas 13:12 ÄABL och 13:17 ÄABL. Resonemangen kan användas i framställningen eftersom syftet är detsamma med reglerna samt att regleringen i sak är densamma, vilket framgår av förarbetena till den nya lagen.

---

⁴ <http://www.hogstadamstolen.se/Meddelade-provningstillstand/Provningstillstand/> (hämtad 2012-05-11)

1.5 Avgränsning

Personligt betalningsansvar kan träffa både styrelse och aktieägare. Dock kommer förevarande framställning endast fokusera på styrelsens medansvar. Således avgränsas aktieägares medansvar bort.

Upprättandet av kontrollbalansräkning är av central betydelse för det personliga betalningsansvaret. En närmare redogörelse för kontrollbalansräkningens utformning och redovisningsprinciper avgränsas bort i förevarande framställning, eftersom det inte anses vara av stor vikt för syftet med uppsatsen.

Avseende kapitel 2, kapitalskyddet, så bör det nämnas att kapitalskyddet återspeglas genom reglerna om det lagstadgade kapitalkravet, reglerna om värdeöverföringar i 17-20 kap ABL samt reglerna om tvångslikvidation. Förevarande framställning kommer inte att föra resonemang kring reglerna om värdeöverföringar.

I 25:13 ABL åläggs styrelsen en skyldighet att upprätta kontrollbalansräkning som ska revisorsgranskas. Numera har revisionsplikten avskaffats för små bolag, således gäller inte granskningskravet för bolag som inte har revisor. Huruvida detta är logiskt eller inte ligger utanför ramen för förevarande framställning varför ett sådant resonemang lämnas därhän. Att utreda revisorsgranskningen är inte av relevans för förevarande syfte.

1.6 Vissa begrepp

Med den *kritiska gränsen* menas att bolagets eget kapital understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet

Rådsumsfrist innebär att för de fall stämman beslutar att inte träda i likvidation då en kapitalbrist föreligger, utan att i stället läka bristen, har bolaget en rådsumsfrist om åtta månader på sig att göra så.

1.7 Disposition

Kapitel 2 består av en deskriptiv del där en redogörelse av reglerna kring kapitalskyddet i ett aktiebolag görs. Först redogörs för konstruktionen kring aktiekapitalet eftersom aktiekapitalet är en central del av regelsystemet om kapitalskyddet. Sedan följer vad som menas med kapitalbrist i ett aktiebolag. Kapitlet avslutas med en kort inledning till kapitalbristreglerna samt det personliga betalningsansvaret.

Kapitel 3 består till viss del av en deskriptiv del, till viss del av en problemorienterad del avseende vilka skyldigheter som åligger styrelsen vid en kapitalbrist. I kapitlet görs en ingående redogörelse för innebörden av det handlingsmönster som lagen föreskriver. Där lagtexten inte ger en klar tolkning hur vissa rekvisit ska tolkas, tolkas begreppen utifrån doktrin och i möjligaste mån mot bakgrund av bestämmelsernas syfte.

Kapitel 4 består av en mer ingående tolkning av det personliga betalningsansvaret. I förevarande kapitel återknyts det personliga betalningsansvaret till den, i föregående kapitlet, genomgången av handlingsplikten. Förevarande kapitel är ägnat att svara på frågor som vilka ansvarsgrunderna är, vilka ansvarsfrihetsgrunderna är samt ansvarsperioden. Kapitlet avslutas med författarens egna iakttagelser.

Kapitel 5 omfattar dels hur återhämtning av det egna kapitlet kan ske och vid vilken tidpunkt återhämtning ska ske. I förevarande kapitel kommer frågan huruvida läkning efter en viss tidpunkt ska tillerkännas verkan trots att det inte framgår av lagtext. En objektiv tolkning kommer att göras där uppsatsförfattaren redogör för lagtextens ordalydelse. Till detta kommer även en tolkning av ordalydelsen att göras utifrån reglernas syfte och alternativa tolkningar som presenteras av doktrin. Kapitlet avslutas med uppsatsförfattarens egna iakttagelser.

Kapitel 6 behandlar framställningens huvudsyfte, d.v.s. det personliga betalningsansvaret för ny tillträdd styrelse. I kapitlet kommer det att redogöras för det personliga ansvaret för ut- och inträdande styrelseledamöter dels innan och dels under ansvarsperioden. Vidare, redogörelse kommer att göras för möjligheterna för ny tillträdda styrelseledamöters möjligheter att undgå personligt betalningsansvar med en klar fokusering på ansvarsfrihetsgrunder samt läkning. Kapitlet avslutas med författarens egna iakttagelser.

Kapitel 7 är ägnat att besvara framställningens huvudsyfte och de delfrågor som ställs. Kapitlet kommer att bygga på det presenterade materialet samt de iakttagelser uppsatsförfattaren gjort under arbetets gång.

Kapitel 8 ska kortfattat besvara det i uppsatsen uppställda huvudsyfte och delfrågorna som ställts utifrån resonemanget i kapitel 7.

2Kapitalskyddet

2.1 Introduktion

Alla aktiebolag måste ha ett aktiekapital. Det lagstadgade kapitalkravet skiljer sig åt mellan publika aktiebolag, ett minsta kapitalkrav om 500 000 kr och privata aktiebolag, ett minsta kapitalkrav om 50 000 kr.⁵ Aktiebolaget, jämfört med andra bolagsformer, erbjuder aktieägaren en frihet från personligt betalningsansvar för bolagets förpliktelser.⁶ En av konsekvenserna av denna frihet från personligt ansvar är att aktiebolagslagen har ett omfattande lagreglerat kapitalskydd. Kapitalskyddet återspeglas genom reglerna om det lagstadgade kapitalkravet, reglerna om värdeöverföringar i 17-20 kap ABL samt reglerna om tvångslikvidation.

Det är viktigt för läsaren att förstå konstruktionen kring aktiekapitalet eftersom aktiekapitalet och reglerna om kapitalbrist är sammanlänkande. Finns det inte täckning för aktiekapitalet uppstår kapitalbrist vilket innebär att kapitalbristbestämmelser aktualiseras med konsekvensen att vissa åtgärder ska vidtas.

2.2 Aktiekapitalet

En av de väsentliga delarna som utgör kapitalskyddet består av aktiekapitalet. För att kunna balansera avsaknaden av personligt betalningsansvar måste det finnas regler som garanterar att bolaget har tillgångar.⁷ Aktiekapitalet anses bereda bolagsborgenärerna ett visst skydd om att det i bolaget finns en viss marginal mellan tillgångar och skulder. Sålunda anses aktiekapitalet utgöra ett borgenärsskydd.⁸ Aktiekapitalets storlek har varit föremål för diskussion vid ett flertal tillfällen och senast i april 2011 sänktes aktiekapitalet från 100 000 kr till 50 000 kr. Aktiekapitalet har motiverats med att det utgör ett borgenärsskydd och att det ligger i borgenärernas intresse att ha ett bundet kapital. Utöver borgenärsskyddet anses aktiekapitalet underlätta kapitalanskaffning för aktieägare.⁹

---

⁵ 1:5 ABL & 1:14 ABL

⁶ 1:3 ABL. Denna princip, om friheten från personligt betalningsansvar måste dock sägas med viss försiktighet, eftersom det finns bestämmelser om personligt ansvar för bolagets förpliktelser, bl.a. 25:18 ABL samt reglerna om skadeståndsansvar. Mer om detta nedan.

⁷ Prop. 2004/05:85, s. 212.

⁸ Prop. 2004/05:85, s. 196.

⁹ SOU 2008:49, s.83-84.

ABL innehåller regler om tillskottsplikt, d.v.s. att aktieägarna måste tillskjuta ett visst belopp till aktiebolaget. Om aktiekapitalet fördelas på olika aktier så representerar varje aktie lika stor andel av aktiekapitalet. Aktiens andel i aktiekapitalet utgör aktiens kvotvärde.¹⁰ Vid bolagets bildande måste tillgångar tillskjutas som minst motsvarar storleken på aktiekapitalet. För att skydda att aktiekapitalet inte förbrukas finns regler som ska säkerställa att bolagsförmögenheten förblir intakt och inte förbrukas av aktieägarna. Värt att nämna i detta sammanhang är att aktiekapitalet utgör bundet kapital vilket innebär att tillgångar som motsvarar aktiekapitalets storlek inte får delas ut till aktieägarna eller andra.¹¹ I bolagets balansräkning utgör aktiekapitalet en kontrollpost på skuldsidan, d.v.s. en post på balansräkningens passivsida vilken utgör summan av aktiernas kvotvärde.¹²

2.3 Kapitalbrist

Liksom ovan nämnt finns det i ABL bestämmelser om att tillgångar ska finnas i ett aktiebolag samt ett skydd mot att tillgångarna inte förbrukas. Således finns bestämmelser som syftar till att trygga att det i bolaget finns ett visst eget kapital. Framst åsyftas reglerna om vinstutdelning och andra värdeöverföringar från bolaget. Utöver nämnda regler finns det även bestämmelser som förhindrar att ett bolag drivs vidare om det saknas tillräckligt eget kapital.¹³ Innan jag går vidare och beskriver kapitalbristreglerna måste först fastställas vad som menas med kapitalbrist.

Med kapitalbrist menas, i enlighet med ABL:s lydelse, att mer än hälften av bolagets registrerade aktiekapital förbrukats.¹⁴ Om det finns skäl att anta att bolagets eget kapital understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet är styrelsen skyldig att vidta vissa åtgärder. Bestämmelserna 25:13-20 ABL reglerar bl.a. tvångslikvidation på grund av kapitalbrist samt vilka åtgärder styrelsen ska vidta. Om styrelsen inte vidtar föreskrivna skyldigheter kan bolaget tvångslikvideras.

---

¹⁰ 1:6 ABL

¹¹ Prop. 2004/05:85, s. 212.

¹² Prop.2004/05:85, s. 212 & Skog Rolf, *Rodbes Aktiebolagsrätt*, 23 uppl., Norstedts Juridik, Stockholm, 2011, s. 37.

¹³ Prop. 2000/01:150, s. 34.

¹⁴ 25:13 ABL

2.4 Regelsystemet i korthet

2.4.1 Inledning till 25:13-20 ABL

Reglerna i 25:13-20 ABL tar sikte på åtgärder och det personliga betalningsansvaret för bolagsföreträdarna när det egna kapitalet understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet. När man talar om att bolaget har förbrukat sitt eget kapital så innebär det i praktiken att skulderna överstiger tillgångarna.

Kapitalbristreglerna motiveras med att skydda bolagets borgenärer och försöker tvinga fram en aktion från styrelsen för att stärka bolagets ställning eller inleda en avveckling av bolaget. Det ska således inte vara möjligt att bolagets hela kapital förbrukas innan avveckling av bolaget sker. Så snart det uppkommer misstanke om kapitalbrist ska åtgärder vidtas så att bolagets ekonomiska ställning klagörs. Utöver borgenärsskyddet anses reglerna även tillgodose aktieägarnas intresse att i tid informeras om bolagets situation för att kunna ta ställning till vilka åtgärder som bör vidtas.¹⁵

2.4.2 Inledning till det personliga betalningsansvaret

I 25:18 ABL regleras det personliga betalningsansvaret för styrelseledamöter. Det personliga betalningsansvaret utlöses vid tre fall; om styrelsen underlåtit att upprätta kontrollbalansräkning i enlighet med 25:13ABL och låtit bolagets revisor granska denna, om styrelsen underlåtit att sammankalla till en första kontrollstämma i enlighet med 25:15 ABL, om styrelsen underlåtit att ansöka hos rätten om att bolaget ska gå i likvidation i enlighet med 25:17 ABL. De tre fallen som omfattas av paragrafen knyter alltså an till styrelsens skyldigheter enligt 25:13-17 när det finns skäl att anta att kritisk kapitalbrist uppkommit eller resultatlöst utmättningsförsök ägt rum. Ansvaret är knutet till styrelsens försummelse och det ställs inga krav på att en skada uppkommit. Jämfört med skadeståndsansvaret i 29 kap. ABL så är ansvaret i 25:18 strängare.¹⁶

Reglerna om personligt betalningsansvar motiveras med att de utgör ett effektivt påtryckningsmedel så att det handlingsmönster som lagen föreskriver följs för underkapitaliserade bolag.¹⁷

---

¹⁵ Prop. 2000/01:150, s.35

¹⁶ Se Andersson m.fl., Aktiebolagslagen, En kommentar, kommentaren till 25 kap. 18 § under 1. Personligt betalningsansvar för styrelseledamöter. Kolla även Lindskog Aktiebolagslagen-12:e och 13:e kapitlet. Kapitalskydd och likvidation, avsnitt 13:2-3.2.

¹⁷ Prop. 2000/01:150, s. 43.

3 Styrelsens skyldigheter

3.1 Introduktion

När det finns skäl att anta att det föreligger kapitalbrist i ett bolag är styrelseledamöter skyldiga att vidta vissa åtgärder för att undgå att bli personligt betalningsansvariga, de måste således följa ett s.k. av lagen angivet handlingsmönster. I förevarande kapitel ska en genomgång göras avseende vilka skyldigheter styrelsen har med fokus på när handlingsplikt uppstår för styrelseledamöter, således kommer en mer ingående redogörelse göras för innebörden av 25:13-17 ABL.

3.2 Skyldighet att upprätta kontrollbalansräkning

3.2.1 Handlingsplikt

Skyldigheten för styrelsen att agera inträder vid två situationer enligt 25:13 ABL; dels när det finns *skäl att anta* att bolagets eget kapital understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet (den kritiska gränsen), dels när det vid verkställighet enligt 4 kap. utökningsbalken (SFS 1981:774) har visat sig att bolaget saknar utmättningsbara tillgångar.¹⁸ Om någon av ovannämnda förutsättningar föreligger är styrelsen skyldig att upprätta en första kontrollbalansräkning som ska granskas av en revisor. Om bolaget inte har någon revisor med stöd av 9:1 ABL behöver kontrollbalansräkningen inte granskas av revisor.¹⁹

Tanken med kontrollbalansräkning är att den ska utgöra beslutsunderlag på stämman i frågan om bolaget ska träda i likvidation då bolaget har en kapitalbrist. Utöver att tjäna som beslutsunderlag är kontrollbalansräkningen tänkt att utgöra ett slags kontrollinstrument om bolagets ekonomiska ställning är som sådan att bolaget ska vidta rekonstruktionsåtgärder eller upphöra med sin verksamhet. Sedvanliga redovisningsprinciper ska användas för att ge en rättvisande bild av bolaget.²⁰

---

¹⁸ 25:13 ABL

¹⁹ Andersson m.fl. Aktiebolagslagen En kommentar, kommentaren till 25:13 ABL under 4. *Revisorsgranskning*

²⁰ Prop. 2000/01:150, s 37.

3.2.1.1 Skäl att anta

Tidpunkten för när det finns *skäl att anta* är av mycket central betydelse eftersom tidpunkten indikerar när handlingsplikt uppkommer. Beräkningen av det egna kapitalet görs enligt de i 25:14 ABL angivna förutsättningarna, d.v.s. i enlighet med tillämplig lag om årsredovisning. Skyldigheten att upprätta kontrollbalansräkning gäller endast om det finns skäl att kontrollbalansräkningen skulle visa att bolagets eget kapital understiger den kritiska gränsen. Sålunda innebär detta att en kontrollbalansräkning inte behöver upprättas om den offentliga redovisningen visar att det egna kapitalet förvisso understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet men att det klart framgår att det finns dolda övervärden, som får tas i beaktande i enlighet med 25:14 ABL.²¹ Således är beräkningen som görs i enlighet med 25:14 ABL mer förmånlig än beräkningen i den offentliga redovisningen, eftersom dolda övervärden får tas i beaktande vid beräkning av kapitalbrist.²²

Vad som åsyftas med rekvisitet *skäl att anta* har inte utvecklats i förarbetena. Förarbeten till äldre lagstiftning har dock uttalat att det åligger styrelsen skyldighet att upprätta kontrollbalansräkning vid vetskap om att bolagets ekonomi har försämrats och misstanke finns om att den kritiska gränsen underskridits.²³ Vid tillämpningen av bestämmelsen om personligt betalningsansvar är bevisfrågan för huruvida det fanns *skäl att anta* att det förelåg kapitalbrist av central betydelse. Skyldigheten att upprätta kontrollbalansräkning inträder när någon i styrelsekreten inser eller bort inse att risken för kapitalbrist. Det anses att bevisskyldigheten för att faktisk kapitalbrist föreligger vid en viss tidpunkt åvilar borgenären, dock med viss bevislättnad. Om det föreligger kapitalbrist i bolaget så betyder inte detta per automatik att styrelseledamot blir personligt betalningsansvariga utan de har fortfarande möjlighet att undgå ansvar, under förutsättningen att de kan visa att det inte förelåg *skäl att anta* att bolagets kapital understeg den kritiska gränsen.²⁴

När och vilka omständigheter som föranleder misstanke om kapitalbrist skiftar från fall till fall. En självklar utgångspunkt i denna mening är att varje styrelseledamot har att vara underrättad om bolagets verksamhet. Rekvisitet *skäl att anta* får bedömas utifrån styrelsens faktiska kunskap om bolagets ekonomiska förhållanden. Även sådant som styrelsen borde

---

²¹ Prop. 2000/01:150, s. 91.

²²Se Andersson m.fl., Aktiebolagslagen, En kommentar, kommentaren till 25:13 ABL, 2. *Skyldigheten att upprätta kontrollbalansräkning*.

²³ Prop. 1979/80:143, s. 186.

²⁴ NJA 2009 s. 210

haft vetskap om ifall de fullgör sin skyldighet i 8:4 ABL, d.v.s. hålla sig underrättad om bolagets ekonomiska förhållanden räknas in i bedömningen.²⁵

Av betydelse i detta sammanhang är *närheten till den kritiska kapitalgränsen* som föranleder krav på uppmärksamhet, exempelvis om en affär slår fel med betydande förlust eller om marknadsförändringar sker som innebär att värdet på bolagets tillgångar sjunker borde väcka varningssignaler för styrelsen.²⁶

Nerep resonerar kring rekvisitet *skäl att anta* och anser att rekvisitet är av objektiv natur. Således åsyftas vad en normalt aktsam styrelseledamot skulle kunna dragit slutsatser utifrån information om bolagets utveckling. Utöver information om bolaget så finns det även andra relevanta omständigheter som ingår i bedömningsunderlaget avseende rekvisitet *skäl att anta*. Prövningen av rekvisitet är individuellt, men objektivt i den bemärkelsen att man bedömer vad styrelseledamoten faktiskt har kännedom om utifrån kompetens, tillgänglighet, tid. Bedömningen görs alltså utifrån vad en normalt aktsam ledamot borde känt till.²⁷

Lindskogs mening avseende rekvisitet är att styrelsen är skyldiga att upprätta kontrollbalansräkning när det objektivt sett finns förutsättningar för *skäl att anta*. Han anser vidare att "[...] handlingsplikt förutsätter att styrelsen haft eller borde haft vetskap om omständigheterna som läggs till grund för misstankesbedömningen" Detta förutsätter dock att styrelsen är adekvat organiserad och ha kompetens.²⁸

Sandström resonerar kring svårigheten av att skaffa sig en bild av om den kritiska gränsen passerats och om styrelsen bort upprätta en kontrollbalansräkning. Det är komplicerat att bedöma bolagets förmögenhet, speciellt under en period då bolagets ekonomi går dåligt. I anslutning till detta diskuterar Sandström bevisbördan för kändaren och påtalar att bevisbördan är tämligen tung för kändaren.²⁹

---

²⁵ Se Andersson m.fl., Aktiebolagslagen, En kommentar, kommentaren till 25 kap. 13 § under 2. *Skyldigheten att upprätta kontrollbalansräkning*.

²⁶ Lindskog S, *Kapitalbrist*, s. 41-42.

²⁷ Nerep Erik, *Aktiebolagsrättslig analys. Ett tvärsnitt av nyckelfrågor*, Stiftelsen Mer-curl IUS, Visby, 2003, s. 477-479.

²⁸ Lindskog S, *Kapitalbrist*, s. 43-44.

²⁹ Sandström T, *Svensk aktiebolagsrätt*, s. 330-331.

3.2.1.2 Tidpunkt för att upprätta kontrollbalansräkning

När handlingsplikt utlöses för styrelsen ska styrelsen *genast* upprätta en kontrollbalansräkning.³⁰ Ordalydelsen *genast* syftar till att styrelsen ska agera skyndsamt. Frågan är då hur lång tid styrelsen har på sig innan kontrollbalansräkningen senast ska upprättas. Förarbetena anger ingen specifik tid utan det anses snarare att det får bedömas från fall till fall. Dock anses det inte vara fråga om mer än högst en eller ett par månader.³¹ Tidsfristen börjar löpa från den tidpunkt då styrelsen borde fattat beslut om att upprätta en kontrollbalansräkning. Det anses i doktrin vara rimligt att startpunkten bör knytas an till ett tänkt styrelsemöte.³² Hur lång tidsfristen bör vara får avgöras med utgångspunkt i rörelsens omfång, innehåll, karaktären av de skäl som gav upphov till skäl att anta kapitalbrist.³³ En absolut tidsfrist varvid en första kontrollbalansräkning ska upprättas kan inte fastställas.

3.3 Skyldighet att kalla till kontrollstämma

Om den upprättade kontrollbalansräkningen visar att bolagets eget kapital understiger hälften av det registrerade kapitalet ska styrelsen kalla till en *första kontrollstämma*. Av lagtexten framgår att kallelsen ska ske *snarast möjligt*.³⁴ Styrelsen måste alltså *genast* vidta kallelseåtgärder.³⁵ Den längsta kallelsefristen är sex veckor vilket framgår av 7:18 ABL.

När det föreligger kapitalbrist i bolaget har stämman två alternativ till sitt förfogande; besluta att bolaget ska träda i likvidation eller besluta att om bolaget ska drivas vidare. Styrelsen ska upprätta ett fullständigt förslag till beslut om likvidation även om styrelsens primära förslag inte är att bolaget ska träda i likvidation.³⁶ Enligt paragrafens andra stycke ska kontrollbalansräkning jämte revisorns yttrande över denna läggas fram på stämman. Med tanke på att kontrollbalansräkningen endast utgörs beslutsunderlag så behöver den inte godkännas av stämman. Dock har stämman möjlighet att göra de justeringar som behövs för att kontrollbalansräkningen ska återspegla de förhållanden som föreligger på

---

³⁰ 25:13 1 st. ABL.

³¹ Prop. 2000/01:150, s.91 & RH 1989:43.

³² Lindskog S, *Kapitalbrist*, s. 52-53.

³³ Nerep E, *Analys*, s. 482-483.

³⁴ 25:15 ABL.

³⁵ Prop. 2000/01:150, s 95.

³⁶ Prop. 200/01:150, s. 94-95.

stämmodagen. Med dessa justeringar kan det visa sig att bolagets eget kapital överstiger den kritiska gränsen.³⁷

Syftet med kontrollstämman är att underrätta aktieägarna om bolagets situation.³⁸ Aktieägarna ska ta ställning till hur kapitalbristen ska hanteras och det måste göras inom rådsumsfristen.³⁹ Aktieägarna måste således fundera över bolagets framtid. När första kontrollstämman hållits ges ägarna åtta månaders rådsum. Syftet med rådsumsfristen är att aktieägarna ska få tid på sig att åtgärda kapitalbristen. Om man inte lyckats läka kapitalbristen inträder likvidationsplikt för bolaget. Rådsumsfristen bör sannolikt börja löpa från stämmodagen.⁴⁰

Reglerna om en andra kontrollstämma finns i 25:16 ABL. Av paragrafen framgår att en andra kontrollstämma ska hållas om det på den första stämman beslutades att bolaget inte skulle träda i likvidation. Stämman ska inom åtta månader från den första kontrollstämman på nytt pröva om bolaget ska träda i likvidation. Redan vid första kontrollstämman har styrelse och aktieägare två handlingsalternativ om det saknas täckning för det registrerade aktiekapitalet; avveckling av bolaget eller läkning av kapitalbristen. En andra kontrollstämma aktualiseras endast då styrelse och aktieägare beslutar att läka kapitalbristen vid den första kontrollstämman. Beslutsunderlaget och kallelse utgörs av samma bestämmelser som vid frivillig likvidation. En ny kontrollbalansräkning som revisorsgranskats ska upprättas inför den andra kontrollstämman. Beslut om likvidation ska fattas inom den s.k. rådsumsfristen.⁴¹

3.4 Skyldighet att ansöka om likvidation

Den tredje och sista skyldigheten som åligger styrelsen framgår av 25:17 ABL vilken reglerar tvångslikvidation. Tvångslikvidation träder in dels om någon andra kontrollstämma inte hållits inom den tidsfrist som stadgas i 25:16 (punkten 1), dels om den kontrollbalansräkning som lagts fram vid den andra kontrollstämman inte granskats av en revisor eller om det egna kapitalet inte uppgick till minst registrerade aktiekapitalet

---

³⁷ Ibid.

³⁸ Prop.1975:103, s 105.

³⁹ Lindskog S, *Kapitalbrist*, s. 93-94.

⁴⁰ Lindskog S, *Kapitalbrist*, s. 93 & 99.

⁴¹Se Andersson m.fl., *Aktiebolagslagen*, En kommentar, kommentaren till 25:16, 2. *Den ena handlingsalternativet; bolaget avvecklas.*

(punkten 2). Om någon av förevarande förutsättningar ligger för handen ska styrelsen ansöka hos tingsrätten om beslut om likvidation. Om styrelsen underlåter att ansöka om likvidation då bolaget är likvidationspliktigt kan styrelseledamöterna bli personligt betalningsansvariga enligt 25:18 ABL. Mer om detta nedan.

Styrelsen ska ansöka om likvidation inom fjorton dagar från den andra kontrollstämman. Om någon andra kontrollstämma inte hållits, ska ansökan göras inom fjorton dagar från utgången av åttamånadersfristen. Fjortondagarsfristen är av betydelse för att avgöra huruvida styrelsen är i dröjsmål om ansökan inte gjorts inom dessa fjorton dagar med konsekvensen att ledamöterna kan drabbas av personligt betalningsansvar. Utöver styrelsen kan även VD, bolagets revisor samt aktieägare ansöka om likvidation. Bolagets borgenärer får inte ansöka om likvidation.⁴²

Likvidationsplikten i andra punkten träder in i samband med att den andra kontrollstämman avslutats. Om aktieägarna vid stämman beslutar att skjuta upp likvidationsfrågan till en senare tidpunkt, inträder ingen omedelbar likvidationsplikt. Dock måste den uppskjutna prövningen äga rum inom åttamånadersfristen, annars blir bolaget likvidationspliktigt enligt punkten 1.⁴³

---

⁴² Se Andersson m.fl., Aktiebolagslagen, En kommentar, kommentaren till 25:17, 2. *Vem som ska eller kan ansöka om likvidation.*

⁴³ Prop. 2000/01:150, s. 97-98.

4 Personligt betalningsansvar

4.1 Introduktion

Styrelseledamöter blir personligt betalningsansvariga för bolagets förpliktelser om de inte vidtar det av lagen givna handlingsmönster vid misstänkt kapitalbrist eller resultatlöst utmätningsförsök. I lagtexten anges de fall av underlåtenhet som utlöser ansvar. Följande kapitel ska klargöra innebörden av 25:18 ABL och klargöra när ansvarsperioden börjar och slutar för styrelseledamöter.

4.2 Ansvarsgrunder

Innebörden av bestämmelsen om personligt betalningsansvar har ansetts vara oklar i vissa avseenden, främst vilka fall av underlåtenhet från styrelsen som utlöser personligt betalningsansvar. Enligt propositionen handlar det om tre fall och det är de tre fallen som anges i lagtexten.⁴⁴

I 25:18 1 st. ABL tas tre ansvarsgrunder upp som utlöser personligt betalningsansvar för styrelseledamöter. Den första ansvarsgrunden omfattar underlåtenhet att upprätta kontrollbalansräkning som ska revisorsgranskas när det finns skäl att anta att det egna kapitalet understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet eller om ett resultatlöst utmätningsförsök ägt rum. Den andra ansvarsgrunden tar sikte på underlåtenhet att kalla till första kontrollstämma när kontrollbalansräkning visar att det egna kapitalet understiger det registrerade aktiekapitalet. Slutligen, den tredje och sista ansvarsgrunden tar sikte på de fall där underlåtenhet föreligger att ansöka om bolagets likvidation, trots att en andra kontrollstämma inte hållits inom rådumsfristen eller om kontrollbalansräkningen vid den andra kontrollstämman visar att kapitalet inte täckt full ut.⁴⁵

En annan fråga som bör lyftas fram i anslutning till ansvarsgrunderna är huruvida ansvaret ska fortsätta gälla om styrelsen vidtar den åtgärd som de tidigare försummat att vidta, t.ex. om styrelsen inte reagerat i tid på misstänkt kapitalbrist men rättar till detta genom att upprätta kontrollbalansräkning och hänskjuter frågan till bolagsstämman. Frågan är om ansvaret ska fortsätta gälla för de förpliktelser som uppkommer efter styrelsens agerande. Enligt propositionen ska frågan besvaras mot bakgrund av syftet med regeln om personligt ansvar, d.v.s. syftet med reglerna är att sätta press på styrelsen att agera och följa det av

---

⁴⁴ Prop. 2000/01:150, s. 43.

⁴⁵ Ibid.

lagen givna handlingsmönstret således främjas inte syftet om ansvaret fortfarande gäller för de fall styrelsen avhjälpes en tidigare försummelse.⁴⁶

4.3 25:18 2 st. ABL

Regeln om personligt betalningsansvar träffar inte endast styrelseledamöterna. Av ordalydelsen i 25:18 2 st. ABL framgår;

”Den som med vetskap om styrelsens underlåtenhet handlar på bolagets vägnar svarar solidariskt med styrelsens ledamöter för de förpliktelser som därigenom uppkommer för bolaget.”

Personkretsen, d.v.s. vilka som ska kunna omfattas av bestämmelsen, är omdiskuterad. I propositionen tar man upp doktrins tolkning avseende vilka som åsyftas med bestämmelsen och det konstateras att det framförallt anses handla om verkställande direktör, särskild firmatecknare och ombud. Kommittén var av uppfattningen att regeln borde förtydligas och avseende vilka som ska omfattas av bestämmelsen var deras utgångspunkt att det personliga betalningsansvaret ska drabba endast de som har möjlighet att freda sig av ansvar genom att ansöka om tvångslikvidation, närmare bestämt styrelseledamöter och den verkställande direktören. I propositionen fann man starka skäl mot att begränsa lagtexten till att endast omfatta styrelseledamöter och den verkställande direktören. Lagstiftaren är av åsikten att även de som ådrar bolaget nya förpliktelser, trots vetskap om styrelsens försummelse att vidta de skyldigheter som åligger dem, skulle kunna drabbas av det personliga ansvaret. Lagstiftaren valde att besvara frågan med att envar som företräder bolaget och de förpliktelser som uppkommer genom företrädarnas ansvar ska anses kunna omfattas av bestämmelsen.⁴⁷

Uppfattning att endast de som har rätt att sätta bolaget i likvidation borde kunna drabbas av medansvar, delas av många författare inom doktrin.⁴⁸

Av formuleringen ”[...] svarar solidariskt med styrelsens ledamöter [...]” kan det utläsas att ansvarsgrunden för den som rättshandlar för bolaget förutsätter att styrelsens ansvarsperiod utlösts.⁴⁹

---

⁴⁶ Prop. 2000/01:150, s. 43-44.

⁴⁷ Prop. 2000/01:150, s 46.

⁴⁸ Löfgren K m.fl., *Personligt ansvar vid likvidationspliket*, s. 61, Lindskog S, *Kapitalbrist*, s 123 hänvisning not 8.

⁴⁹ Lindskog S, *Kapitalbrist*, s. 124.

4.4 Möjligheter att undgå personligt betalningsansvar

4.4.1 Ansvarsfrihetsgrunder

Det personliga ansvaret enligt första och andra stycket gäller endast om personen i fråga varit försumlig. Således regleras i 25:18 3 st. ABL ansvarsfrihetsgrunder. Med ansvarsfrihetsgrunder menas "[...] förhållanden som eliminerar effekten av ansvarsgrunden [...]".⁵⁰ Ansvaret gäller alltså inte om personen kan visa att denne inte varit försumlig. Man bör skilja på omständigheterna att ansvarsgrund inte föreligger på grund av att ansvarsperioden upphört gälla. Två exempel ska illustrera vad som menas; om styrelsen underlåter att upprätta kontrollbalansräkning vid befarad kapitalbrist och därefter vidtar åtgärder för att rätta till kapitalbrist så innebär det att ansvarsperioden upphör. Om styrelseledamot försöker få till stånd en rättelse, men misslyckas, föreligger ansvarsfrihetsgrund.⁵¹ I förevarande avsnitt behandlas ansvarsfrihetsgrunder med utgångspunkt i medansvar för styrelseledamot.

Jämfört med bedömningen om ansvarsgrund föreligger så ska bedömningen huruvida ansvarsfrihetsgrund föreligger göras individuellt. Om en styrelseledamot har vetskap om något som kan utlösa handlingsplikt att upprätta kontrollbalansräkning för styrelsen, men inte begär att kontrollbalansräkning upprättas så innebär detta att hela styrelsen drabbas av ansvar. Bedömningen av ansvarsfrihet, d.v.s. om ledamot varit försumlig, görs med utgångspunkt i företrädarens roll i bolaget och den information denne haft tillgång till. Således måste ansvaret bedömas med utgångspunkt i att varje ledamot har att vara underrättad om förhållanden i bolaget. Var och en av styrelseledamöterna har att bevisa att de inte haft eller borde haft kännedom om att kontrollbalansräkning skulle upprättas. För de fall ledamoten är minoritet i styrelse avseende en fråga som rör styrelsens handlingsplikt uppstår frågan om det räcker att ledamoten reserverar sig eller om ledamoten aktivt måste göra något. Enligt förarbetena räcker det med att ledamoten reserverar sig mot styrelsens beslut att inte upprätta kontrollbalansräkning.⁵²

Bevisbördan ligger hos den som det personliga betalningsansvaret görs gällande mot således måste styrelseledamoten visa att någon försummelse inte förelegat.⁵³ Av en relativt

---

⁵⁰ Lindskog S, *Kapitalbrist*, s. 129.

⁵¹ Ibid, s. 129-130.

⁵² Prop. 2000/01:150, s. 44 & s. 99.

⁵³ Prop. 2000/01:150, s. 99.

färsk dom från Högsta Domstolen följer att den/de vilka talan riktas mot inte är bevisskyldiga att visa att de saknade skäl att anta att bolagets eget kapital understeg hälften av det registrerade kapitalet.⁵⁴ I praktiken innebär detta att styrelsen har att visa, att den faktiska kapitalbristen som uppstått, inte gav styrelsen anledning att befara den. Innebörden av detta är att styrelseledamoten har att visa att en viss omständighet inte varit, eller borde inte varit känd för honom, för att misstänka att befarad kapitalbrist förelåg vid tillfället. Att visa att han de facto inte vetat, eller inte bort vetat, är näst intill omöjligt eftersom det hade inneburit alldeles för långtgående ekonomiska konsekvenser för en styrelseledamot.⁵⁵

När man ska utreda huruvida ansvarsfrihetsgrund föreligger kan individuella förhållanden föranleda att den enskilde styrelseledamoten slipper ansvar. Lindskog resonerar kring att avseende ansvarsfrihetsgrunder så är lagens uppräkningslista inte exklusiv. Tre skäl talar härför, (i) medansvaret är en långtgående påföljd som kan ha dramatiska konsekvenser för styrelseledamot, (ii) det är lagtekniskt omöjligt att reglera alla fall som medför ansvarsfrihet, (iii) med utgångspunkt i medansvarets funktion, så bör medansvar endast aktualiseras då ansvaret antas ha en handlingsdirigerande funktion. Innebörden av detta torde vara att andra ansvarsfrihetsgrunder kan tänkas föreligga samt att de ansvarsgrunder som erkänns av lagstiftaren borde ges en vidsträckt tillämpning.⁵⁶

Nedan följer en mer konkret redogörelse för vilka omständigheter som kan tänkas utgöra ansvarsfrihetsgrunder.

Bristande kompetens utgör ingen grund för exculpering. Lagstiftaren hävdar att okunnighet som har sin grund i passivitet inte kan anses utgöra grund från befrielse. Ett flertal rättsfall har bekräftat detta.⁵⁷ Okunnighet på grund av passivitet har i ett flertal rättsfall bekräftats inte kunna utgöra en ansvarsfrihetsgrund. Det bör kunna förväntas av en styrelseledamot att denne har relevant information om bolagets ekonomiska ställning. Dock ska en styrelseledamot inte kunna klandras om okunnigheten om bolagets dåliga ekonomiska ställning har grund i att materialet är felaktigt eller missvisande och att ledamoten därav inte

---

⁵⁴ NJA 2009 s. 210.

⁵⁵ Lindskog S, *Kapitalbrist*, s. 130-132.

⁵⁶ Lindskog S, *Kapitalbrist*, s. 129-132.

⁵⁷ T 38/89, styrelseledamot ansågs vara personligt betalningsansvarig p.g.a. att han borde skaffat sig mer kunskap om bolagets ställning. Se även T 550/97 där styrelseledamot ansågs personligt betalningsansvarig med motivering försumlighet föreligger även om kvalificerade rådgivare skötte bolagets ekonomiska frågor. Det är av stor vikt att styrelseledamoten är väl införstådd med i 25 kap. ABL.

insett eller bort inse att handlingsplikt aktualiserats. Vidare så ska en styrelseledamot inte kunna klandras om väsentlig information om bolagets ekonomiska ställning undanhållits honom som övriga styrelseledamöter tagit del av.⁵⁸ I undantagsfall kan det, trots att styrelsen är aktiv och kompetent och har god rapportering om bolaget, förekomma att ledamöterna *icke ges en riktig bild av bolaget*. Exempelvis kan den verkställande ledningen vilseleda styrelsen om väsentliga ekonomiska förhållanden, och att styrelsen saknar fog att anta att uppgifterna är oriktiga. Sådana omständigheter torde utgöra grund för exculpering.⁵⁹

För bedömningen av vad styrelseledamoten *bort känna till eller göra* kan vägledning bl.a. hämtas från aktsamhetsstandarden som gäller för skadeståndsansvar. En styrelseledamot borde verka för en lämplig rapportering. Vidare bör styrelsen läsa utsänt material och ta del av information från styrelsemötena.⁶⁰ Styrelsens grundläggande arbete regleras i 8 kap. ABL. Styrelsen har att se till att bolagets ekonomiska förhållanden kontrolleras, fortlöpande övervaka bolagets ekonomiska situation, instruktioner till VD om att denne har rapporteringsskyldighet. En av anledningarna till styrelsen inte haft skäl att anta kapitalbrist kan vara brister i rapportering eller organisationen i bolaget. Det är ytterst begränsat att använda skälet brister i rapportering som exculpering med tanke på att styrelsen ska vara väl införstådd med hur bolaget drivs och hur den ekonomiska situationen ser ut. I undantagsfall kan en nyinvald styrelseledamot som på grund av tidsbrist inte hunnit skaffa sig en överblick av företaget använda denna grund som exculpering.⁶¹ I ett rättsfall, RH 1993:155 bestämdes vad en styrelse bort inse med utgångspunkt i det underlag han bort skaffa sig. Styrelsen i förevarande rättsfall hade underlåtit att skaffa sig underlag för bedömning av företagens ekonomiska ställning.⁶²

En annan relevant aspekt vid ansvarsfrihetsbedömningen är vilken *vetskap som är relevant*. I detta sammanhang talar man om kunskap som en ledamot erhållit på annat sätt än genom sitt uppdrag i bolaget. Sådant vetskap som ledamot på grund av särskilda förhållanden inte

---

⁵⁸ Prop. 1987/88:10, s. 71.

⁵⁹ Nerep E, *Analys*, s. 551-552.

⁶⁰ Lindskog S, *Kapitalbrist*, s. 132.

⁶¹ Nerep E, *Analys*, s. 550.

⁶² RH 1993:115 & Lindskog S, *Kapitalbrist*, s. 133.

har, eller inte har rätt att delge bolaget kan inte anses tillmätas betydelse i detta sammanhang.⁶³

För de fall styrelseledamoten delegerat de arbetsuppgifter som åligger denne, bör styrelseledamoten kunna gå fri från ansvar. Ansvarsfriheten förutsätter att delegeringen sker på ett omsorgsfullt sätt. I rättsfallet från Hovrätten för Västra Sverige, T 2383/06, hade styrelseledamöterna överlåtit till ekonomichefen att bevaka kontrollbalansplikten, varvid styrelseledamöterna undgick personligt betalningsansvar.⁶⁴ En arbetsfördelning eller organisationen i styrelsen torde endast i undantagsfall kunna utgöra grund för ansvarsfrihet. Anledningen till att det generellt sätt inte utgör grund har att göra med att alla styrelseledamöter är skyldiga att hålla sig underrättade om ekonomin i bolaget.⁶⁵

Om en styrelseledamot på grund av allvarlig sjukdom varit förhindrad att delta i styrelsearbete eller att sjukdomen försvårat för ledamoten att hålla sig underrättad om bolagets utveckling så anses detta utgöra en ansvarsfrihetsgrund.⁶⁶

4.4.2 Krav på faktisk kapitalbrist

En förutsättning för att personligt betalningsansvar ska aktualiseras är att det förelegat kapitalbrist i bolaget. I vissa fall kan styrelsen undgå personligt betalningsansvar även om de underlåtit att upprätta kontrollbalansräkning trots att det fanns skäl att misstänka att den kritiska gränsen underskridits. Av 25:18 4 st. 1 men. ABL framgår att de vilka betalningsansvaret riktas mot, kan undgå personligt ansvar om det inte förelåg en faktisk kapitalbrist i bolaget. Denna bestämmelse är endast tillämplig då ansvaret grundar sig på att styrelsen underlåtit att efter misstanke om kapitalbrist upprätta en kontrollbalansräkning . Således är bestämmelsen inte tillämplig om ansvaret har sin grund i ett resultatlöst utmättningsförsök, underlåtenhet att kalla till första kontrollstämma eller ansökan om likvidation. I detta sammanhang är det lämpligt att ta upp frågan om vem som har bevisbördan avseende kapitalbeståndet. Enligt lagmotiven får detta lämnas till

---

⁶³ Lindskog S, *Kapitalbrist*, s. 134.

⁶⁴ TR 2383/06

⁶⁵ Nerep E, *Analys*, s. 552-553.

⁶⁶ Lindskog S, *Kapitalbrist* s. 135 & Nerep E, *Analys*, s. 553.

rättstillämpningen.⁶⁷ Tidigare praxis har bekräftat att bevisbördan ligger på borgenären, dock med lägre beviskrav än vad som normalt gäller i tvistemål.⁶⁸

4.4.3 Återhämtat eget kapital

Av 25:18 4 st. 2 men. ABL framgår att bolagsföreträdarna undgår personligt betalningsansvar om det egna kapitalet återhämtats till en nivå över den kritiska gränsen, en s.k. läkning, sedan skyldighet att upprätta kontrollbalansräkning uppkom. Tidpunkten för läkningen är förhållandevis kort eftersom läkningen måste skett då kontrollbalansräkningen senast skulle vara upprättad, d.v.s. från det att misstanke om kapitalbrist uppkom, till dess att kontrollbalansräkningen senast skulle varit klar. Bevisfrågan är inte lagreglerad men det ter sig som att bevisbördan ska ligga på personen som betalningsansvaret görs gällande mot. Motsatsvis kan det utläsas av paragrafen att bolagsföreträdarna inte kan gå fria från ansvar för förpliktelser som uppkommer efter denna tidpunkt genom att visa att kapitalet återhämtats då förpliktelsen uppkom.⁶⁹ Länkingsproblematiken har diskuterats i förarbetena, mer om detta i kapitel 5.

4.5 Ansvarsperioden

4.5.1 Ansvarsperiodens början

Bestämmandet av ansvarsperioden har sin utgångspunkt i styrelsens underlåtenhet att följa de av lagen angivna handlingsåtgärderna. Liksom tidigare nämnt bygger kapitalbristreglerna på misstanke om kapitalbrist, kontrollbalansräkning, kallelse till kontrollstämma, rådrum och slutligen likvidationsplikt. Av uttalanden i proposition och praxis kan det utläsas att medansvar torde inträda först efter den tidpunkt då handling skulle vidtagits. Med andra ord, medansvar för styrelseledamöter torde inträda då styrelsen borde vidtagit en åtgärd, men underlåtit att göra så.⁷⁰ I praxis har Svea Hovrätt resonerat att medansvarsperiodens början skulle räknas utifrån den dag bolagsstämman rätteligen skulle hållits fram till den dag då den slutligen hölls.⁷¹

---

⁶⁷ Prop. 2000/01:150, s. 100.

⁶⁸ Se bl.a. NJA 1988 s 620 & NJA 1993 s 484.

⁶⁹ Prop. 2000/01:150, s. 100.

⁷⁰ Prop. 1987/88:10, s. 239.

⁷¹ Oppenheimer m fl., *Företag i kris*, s. 175-176, T 709/02.

Uppfattningarna kring när ansvarsperioden ska börja löpa varierar i doktrin. Lindskog är av uppfattningen att ansvarsperioden bör börja löpa när rådsumsfristen senast skulle utlösts. Han resonerar kring att ansvarsperioden inte direkt är knuten till underlåtenheten som sådan. Ansvarsperioden torde kunna börja löpa när styrelsen först kommer i dröjsmål. Om skyldigheten för styrelsen är att upprätta kontrollbalansräkning torde ansvarsperioden inträda när så senast borde skett. Ansvarsperiodens början torde börja när handlingsplikten sist skulle kunna ha utövats.⁷² Nereps uppfattning är att ansvarsperioden bör löpa redan från den tidpunkt då det fanns skäl att anta att det förelåg en kapitalbrist i bolaget.⁷³

Om styrelsen underlåter att upprätta en kontrollbalansräkning, underlåter att kalla till en första kontrollstämma så att rådsumsfristen börjar löpa, bör ansvarsperioden börja löpa från den dagen då den första kontrollstämman senast skulle hållits.

4.5.2 Ansvarsperiodens slut

I 25:20 ABL anges slutpunkten för ansvarsperioden och man talar om tre fall vilka reglerar den definitiva slutpunkten. De tre fallen som regleras i paragrafen är följande; en ansökan om likvidation företagits, om kontrollbalansräkningen visar att bolagets eget kapital uppgår till det registrerade aktiekapitalet och har granskats av bolagets revisor, (om bolaget har revisor) och slutligen om bolagsstämman, Bolagsverket eller domstol beslutat om likvidation. Avseende det andra fallet, kontrollbalansräkning som ska revisorsgranskas är det värt att nämna att skyldighet att låta revisor granska kontrollbalansräkning inte gäller för bolag som saknar revisor med stöd av de begränsningar av revisionsplikt som trädde i kraft 1 november 2010. För dessa bolag, som saknar revisor, torde ansvarsperiodens avbrytas när en kontrollbalansräkning utvisar att det finns full täckning för bolagets registrerade aktiekapital och har lagts fram på stämman.⁷⁴

Förpliktelser som uppkommer efter ovannämnda tidpunkter omfattas således inte av det personliga ansvaret. Dock kvarstår ansvaret för förpliktelser som uppkom dessförinnan. Ansvarsperiodens slut är inte beroende av att stämman godkänner kontrollbalansräkningen utan det är snarare kontrollbalansräkningens innehåll som är avgörande för ansvarets

---

⁷² Lindskog S, *Kapitalbrist*, s. 146-149.

⁷³ Nerep E, *Analys*, s. 480.

⁷⁴ Se Andersson m.fl., *Aktiebolagslagen*, En kommentar, kommentaren till 25 kap. 20 § under 1. Ansvarsperiodens slut. Se även prop. 2009/10:204, s. 82 avseende bolag som inte måste ha revisor.

upphörande. Om kapitalet är återställt och det framgår av kontrollbalansräkningen, vilken granskats av revisor, då upphör ansvarsperioden gälla.⁷⁵

En obesvarad fråga, som belyses i förarbetet, är från vilken tidpunkt en rättelse vidtas vilken ger upphov till att ansvarsperioden upphör. Frågan är huruvida ansvarsperioden fortfarande ska anses gälla när styrelsen vidtagit den åtgärd som de tidigare försummat. Lagmotiven anser att frågan bör besvaras i ljuset av det personliga betalningsansvarets syfte, d.v.s. att sätta press på att styrelsen agerar i enlighet med lagens handlingsmönster. Det torde inte vara förenligt med syftet om ansvaret fortsätter att gälla efter att felet avhjälpes.⁷⁶ Detta har även bekräftats av praxis, närmare bestämt av Ystads Tingsrätt, där styrelseledamot undgick personligt betalningsansvar för förpliktelser som uppkom efter att han upprättat en kontrollbalansräkning. Kapitalbristen i bolaget uppkom år 1994/95, kontrollbalansräkning upprättades den 4 februari 1998 och förpliktelsen som talan grundade sig på uppkom mars-maj 1998. Styrelseledamoten ansågs inte vara personligt betalningsansvarig.⁷⁷ Om en rättelse vidtas, som innebär att rådrumsfristen börjar löpa, leder det till ett slut på ansvarsperioden. För att avgöra vad som bör medföra ett definitivt slut på ansvarsperioden så kan man se det ur två perspektiv; den fullbordade rättelsen leder till ett slut på ansvarsperioden eller att den första adekvata åtgärden avgör när ansvarsperioden upphör. Lagtexten ger ingen vägledning i vad som borde gälla. Lindskog illustrerar problematiken med ett exempel; Underlåtenheten på styrelsens sida är att en kontrollbalansräkning inte upprättats. En ledamot uppmärksammar detta och uppmanar styrelsen att kalla till styrelsemöte för att fatta ett beslut om upprättande av kontrollbalansräkning. Ordförande kallar till styrelsemöte och styrelsen beslutar att upprätta en kontrollbalansräkning. Kontrollbalansräkningen upprättas dock försent. Frågan är nu när ansvarsperioden bör avbrytas; när kontrollbalansräkningen upprättas, eller vid någon tidigare tidpunkt (ledamotens aktion, ordförandens sammankallande eller styrelsens beslut)? Av lagtextens formulering ”den tid som underlåtenheten består” utläser Lindskog att den åtgärd som tillmäts betydelse i detta sammanhang är den åtgärd vars vidtagande skulle innebära att någon underlåtenhet inte förelåg, d.v.s. den fullgjorda rättelsen.⁷⁸

---

⁷⁵ Prop. 2000/01:150, s. 47.

⁷⁶ Prop. 2000/01:150, s. 44.

⁷⁷ T 2028/05 & Oppenheimer m.fl., *Företag i kris*, s. 274-275.

⁷⁸ Lindskog S, *Kapitalbrist*, s. 155 med hänvisning till not 31 & 32.

Lindskog tolkar att det av 25:18 1 st. ” [...] in fine följer vidare, att ansvarsperioden kan upphöra genom en frivillig rättelse”⁷⁹ Av förarbetet följer att ”bolagsföreträdarna alltid kan undgå fortsatt ansvar genom att avhjälpa den underlåtenhet som har utlöst ansvaret.”⁸⁰ Till exempel, om ansvarsgrunden är att en kontrollbalansräkning inte upprättats, kan ansvarsperioden få ett slut om detta rättas till. Medansvaret syftar till att vara handlingsdirigerande. Ett sätt att sätta stopp för ansvarsperioden är att åstadkomma en rättelse, vilket i sig också är handlingsdirigerande på i princip samma sätt som uppkomsten av medansvar.⁸¹

Något som inte är lagreglerat är vad som gäller om bolaget försätts i konkurs. I förarbetet talas det om ett handlingsmönster som påbjuder att kapitalbristen antingen hävs eller att aktieägaren ”inleder en ordnad avveckling av bolaget”.⁸² Lindskog tolkar detta som att en konkurs är en ordnad avveckling, liksom en sådan avveckling förarbetet resonerar kring, och att slutsatsen som kan dras av förarbetets uttalande är att en konkurs borde kunna utgöra en slutpunkt för ansvarsperioden.⁸³

4.6 Eegna iakttagelser

Förevarande kapitele har varit ägnat att besvara frågor som vilka ansvargrunderna är och möjligheterna att undgå personligt betalningsansvar, samt när ansvarsperioden börjar och slutar. Det är nu dags att knyta ihop säcken och klargöra vilka försummelser som föranleder personligt betalningsansvar.

Ansvarsgrunderna är klart reglerade i lagtext, således kan det konstateras att det inte råder någon tvekan om vilka försummelser som föranleder personligt betalningsansvar. De tre fallen knyter an till de skyldigheter som åvilar styrelsen sedan misstanke uppkom om kapitalet understigit den kritiska gränsen eller resultatlöst utmätningsförsök ägt rum. Sett ifrån lagstiftarens resonemang kan det utläsas att detta är en uttömmande lista. Ansvaret gäller så länge som underlåtenheten består och av detta kan det utläsas att om styrelsen

---

⁷⁹ Lindskog S, *Kapitalbrist*, s. 153.

⁸⁰ Prop. 2000/01:150, s. 101.

⁸¹ Lindskog S, *Kapitalbrist*, s. 153-154.

⁸² Prop. 2000/01:150, s. 35.

⁸³ Lindskog S, *Kapitalbrist*, s. 152.

vidtar tidigare underlåten åtgärd så omfattas inte därefter uppkomna förpliktelser av ansvaret. Än så länge verkar bestämmelsen inte ställa till med några problem med tanke på att den uttrycks på ett klart och tydligt sett, men i praktiken och i förhållande till regeln om ansvarsperiodens slut kan formuleringen så länge underlåtenheten består kan det vara lite svårläst. Mer om detta nedan.

En intressant iakttagelse av 25:18 2 st. avseende de som kan tänkas falla in under formuleringen ”handlar på bolagets vägnar” är att lagstiftaren väljer att utvidga personkretsen, d.v.s. de som ska omfattas, medan det i doktrin snarare förespråkas en klarare begränsning. Av formuleringen och lagstiftarens resonemang kan en tolkning göras att den som företräder bolaget utåt samt den/de som deltar i beslut som föranleder att bolaget företar rättshandling ska omfattas av följande bestämmelse.

Av lagtextens formulering ”[...]den tid som underlåtenheten består” i 25:18 1 st. ABL kan det utläsas att om rättelse vidtas så avbryts ansvarsperioden. I teorin ter det sig som att uttrycket är klart formulerat, men i praktiken kan det vara lite svårläst. Man kan ställa sig frågan hur vissa regler förhåller sig till varandra och hur styrelsen ska agera, exempelvis om man ställer stadgandet om ansvarsperiodens slut enligt 25:20 1 st. 2 p. ABL avseende kontrollbalansräkning som visat att det egna kapitalet uppgår till minst det registrerade aktiekapitalet och lagts fram på bolagsstämman, mot 25:18 1 st. ABL ”[...] den tid som underlåtenheten består”. Efter att den första kontrollstämman hållits krävs det alltså att kontrollbalansräkningen som framlagts täcker minst upp till det registrerade aktiekapitalet för att ansvaret ska upphöra. För att exempelfiera vad som menas, bolagets egna kapital har förbrukats och understiger den kritiska gränsen. Förutsättningar för att misstänka att det egna kapitalet understigit den kritiska gränsen föreligger för styrelsen, dock har de inte upprättat en kontrollbalansräkning. Tiden går och tidpunkten att ha en första kontrollstämma har passerat. Efter ett tag kommer de i underfund med att det är dags att göra något. Frågan är nu, vad kan styrelseledamöterna utläsa ur lagtexten avseende vilka skyldigheter som åligger dem? Låt oss besvara frågan med uttrycket ”den tid underlåtenheten består” i bakhuvudet. Det första steget är att upprätta en kontrollbalansräkning och låt oss ponera att styrelsen gör det i exemplet, dock påvisas ingen kapitalbrist (p.g.a. att företaget gått bra den sista perioden). Frågan är, behöver styrelsen göra något mer för att kunna freda sig från ansvar, sett mot bakgrund i att de vidtagit den rättelse de tidigare försummat? Svaret torde vara att inget mer behöver göras i förevarande exempel, således ska styrelsen inte behöva kalla till en första kontrollstämma.

Av förarbetet kan det dock utläsas att tanken är; för att kunna freda sig från ansvar enligt 25:20 1 st. 2p. ABL ska kontrollbalansräkning, som påvisar full täckning, läggas fram på bolagsstämman. Är detta så självklart för styrelseledamöter att förstå kan man fråga sig.⁸⁴

Det är av stor vikt att bestämma tidpunkten för ansvarsperiodens början. Som rättsläget ser ut idag att så torde medansvar inträda först efter den tidpunkt då handling skulle vidtagits. Annorlunda uttryckt, startpunkten för ansvarsperiodens början är först när styrelseledamöter är i dröjsmål med att vidta åtgärd.

---

⁸⁴ Se liknande resonemang i Björklund K, *Uppsats*, s. 83-84.

5 Läkning

5.1 Introduktion

När det föreligger kapitalbrist i bolaget så ska det av lagen givna handlingsmönstret följas för att styrelseledamöterna ska kunna freda sig från personligt betalningsansvar. Om styrelsen läker kapitalbristen så ska de således kunna undgå personligt betalningsansvar. I anslutning till detta är det av principiell betydelse att skilja mellan tidpunkten för läkningen eftersom tidpunkten för läkningen är av avgörande betydelse för om läkningen har en ansvarsbefriande verkan. Läkning med ansvarsbefriande verkan kan ske innan kontrollbalansräkning senast skulle varit upprättad respektive inom rådfragsfristen och ska i sådana fall styrkas med en kontrollbalansräkning. Innan jag går vidare med hur läkning kan ske av kapitalet ska jag redogöra för en skillnad avseende till vilken grad kapitalet måste läkas. Före den tidpunkt då en första kontrollbalansräkning måste vara upprättad räcker det med att det egna kapitalet uppgår till minst hälften av det registrerade aktiekapitalet. Efter denna tidpunkt, d.v.s. under rådfragsfristen krävs att hela dåvarande aktiekapital blir intakt.⁸⁵ Tidpunkten för läkning är av central betydelse för förevarande uppsats varför frågeställningen om läkning kan ske i efterhand tas upp i detta kapitel. Olika åtgärder kan vidtas för att läka kapitalbristen, nedan redogörs för de vanligaste åtgärderna för återhämtning av det egna kapitalet.

5.2 Läkning av kapitalbrist

5.2.1 Nyemission

För att läka kapitalbristen som uppstått kan bolaget företa en nyemission. Nyemissionen företas till överkurs där överkursen motsvarar förlusten.⁸⁶ Således ska överkursen vara så stor att den motsvarar full kapitaltäckning.⁸⁷ Med hjälp av nyemission kan ny förmögenhet tillföras bolaget och därmed öka bolagets aktiekapital. Vid en nyemission ges nya aktier ut och förmögenhetstillskott sker.⁸⁸ Något som är viktigt att fastställa är vid vilken tidpunkt nyemissionen anses ha ökat aktiekapitalet. Av 13:29 ABL framgår att aktiekapitalet anses ha ökat genom registrering av emissionsbeslutet. Registreringsförfarandet regleras i 13:27-30

---

⁸⁵ Oppenheimer m fl., *Företag i kris*, s. 58.

⁸⁶ Andersson J, *Kapitalskyddet*, s. 197.

⁸⁷ Nerep E, *Analys*, s. 531.

⁸⁸ Sandström T, *Svensk aktiebolagsrätt*, s. 115-116.

ABL. Först ska teckning ha skett, tilldelningen är klar och betalning skett för tecknade och tilldelade aktier och slutligen registreras nyemissionen hos Bolagsverket.⁸⁹

5.2.2 Minskning av aktiekapitalet för täckning av förlust

Läkning av kapitalbrist kan även ske genom att minska aktiekapitalet för att täcka förlusten. Reglerna om minskning av aktiekapital återfinns i 20:1 ABL där det stadgas att minskning av aktiekapital får ske om minskningsändamålen är; (1:a punkten) täckning av förlust, om det inte finns fritt eget kapital som motsvarar förlusten, (2:a punkten) avsättning till fond att användas enligt beslut av bolagsstämman, (3:e punkten) återbetalning till aktieägare. Av intresse för förevarande framställning är 1:a punkten.

Denna metod aktualiseras när bolaget förbrukat mer än hälften av det registrerade aktiekapitalet. Det man gör är att man företar bokföringsmässiga åtgärder varigenom aktiekapitalet minskas till ett verkligt belopp. En förutsättning för att få företa förevarande handling är att det saknas fritt eget kapital som motsvarar förlusten.⁹⁰

Vid nedsättning av aktiekapital för att täcka förlusten så ska det ske på grundval av fastställd balansräkning efter räkenskapsårets utgång samt omfatta förluster som ännu inte är fastställda i balansräkningen, d.v.s. förluster under det löpande räkenskapsåret. Avseende vad som ska innefattas i beslutsunderlaget görs en distinktion mellan förluster som förelåg på balansdagen (i enlighet med senast fastställda balansräkning) och förluster som uppstått därefter. När det gäller förluster som baseras på fastställd balansräkning uppstår inga svårigheter med underlaget eftersom årsredovisningshandlingarna är tillgängliga. När det kommer till förluster som uppstått under det löpande räkenskapsåret blir det tämligen svårare eftersom förlusten inte baseras på fastställd balansräkning. För de fall beslutet om minskning av aktiekapital inte kan dröja till nästa årsstämma måste en mellankommande stämma företas. Utgångspunkten avseende beslutsunderlaget i förevarande fall borde vara att aktieägarna ska ha tillgång underlag om bolagets ekonomiska ställning som utgör underlaget vid den stämma där resultat- och balansräkning ska fastställas. Således ska underlaget bestå av en kopia av den senaste årsredovisningen, en kopia av revisionsberättelsen för det år årsredovisningen avser och slutligen en redogörelse som undertecknats av styrelsen för händelser som är av väsentlig betydelse för bolagets

---

⁸⁹ 13:27-30 ABL.

⁹⁰ Andersson J, *Kapitalskyddet*, s. 112-113.

ställning. Lämpligen bör redogörelsen granskas av bolagets revisor så att aktiekapitalet inte minskas med ett större belopp än vad som motsvarar förlusten.⁹¹

Tidpunkten för vilken aktiekapitalet anses minskat är knuten till när minskningsbeslutet registrerats, således anses aktiekapitalets minskning fastställt genom registrering till det belopp som angetts i beslutet, vilket framgår av 20:20 ABL. En konsekvens av att registrering av minskningsbeslutet skett är att beslut om vinstutdelning endast får ske med Bolagsverkets tillstånd. Detta gäller under tre år från den tidpunkt då registrering skett av minskning av aktiekapitalet för förlusttäckning. Det finns undantag till kravet på tillstånd; tillstånd fordras inte om aktiekapitalet dessförinnan ökat med minst nedsättningsbeloppet.⁹²

5.2.3 Kapitaltillskott

Kapitalbrist kan läkas genom *kapitaltillskott*, vilken kan tillföras bolaget av aktieägare eller annan. Tillskottet kan ske genom betalning med räntebärande revers, genom att avstå från en fordran som man har mot bolaget eller med annan egendom. Tillskott av ovannämnda karaktär måste vara definitivt och oåterkalleligt mot bolaget. Av praxis⁹³ framgår att eventuella villkor om återbetalning endast får rikta sig mot aktieägarna, inte bolaget. Konsekvensen av att tillåta återbetalning av bolaget är att det egentligen inte sker någon ökning av det egna kapitalet. Tillskotten kan vara villkorade eller ovillkorade med möjlighet till återbetalning av tillskottet. Villkorade tillskott kan t.ex. formuleras så att återbetalning sker ur kommande för vinstutdelning disponibla medel eller återbetalning vid nedsättning av aktiekapital vid bolagets likvidation. Om man väljer att ta in villkor om återbetalning så företas handlingarna med aktieägarna och binder således inte bolaget. Ett kapitaltillskott måste utgöra en affärshändelse för räkenskapsåret för att kunna bokföras i årsbokslutet.⁹⁴

Ökning av aktiekapital kan även ske genom nyemission. För att täcka förlusten kan nyemissionen företas till en överkurs, där överkursen motsvarar förlusten. Nytt kapital tillförs bolaget.⁹⁵

---

⁹¹ Prop. 2004/05:85 s. 415-416.

⁹² Andersson J, *Kapitalskyddet*, s. 113-114.

⁹³ NJA 1988 s. 620

⁹⁴ Oppenheimer m fl., *Företag i kris*, s. 59-60.

⁹⁵ Andersson J, *Kapitalskyddet*, s. 197.

5.2.4 Kapitaltäckningsgaranti

Utöver ovannämnda kapitaltäckningsåtgärder kan även en kapitaltäckningsgaranti vara en åtgärd som vidtas vid kapitalbristsituationer. Utformningen av garantin varierar, men i praktiken torde det gemensamma för garantierna vara en rätt för förmånstagaren att påkalla garantin när en kapitalbrist uppstår. Syftet med en garanti torde i praktiken vara att undvika tvångslikvidation men även undvika att bli personligt betalningsansvarig. Förmånstagaren kan påkalla garantin så att likvidationsbestämmelserna inte aktualiseras eller att aktiekapitalet läks när den första kontrollbalansräkningen visar att det egna kapitalet understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet. Mot bakgrund av kapitalbristbestämmelserna kan en kapitaltäckningsgaranti tas i anspråk för att läka kapitalbristen senast vid den tidpunkt då en första kontrollbalansräkning skulle upprättats, då ska ökningen av det egna kapitalet vara minst 50 % av det registrerade aktiekapitalet, eller efter nämnda tidpunkt och då ska ökningen vara 100 %, d.v.s. full kapitaltäckning.⁹⁶

En kapitaltäckningsgaranti ska vara ensidig, i princip ovillkorlig och oåterkallelig, beloppsbestämd, m.m. för att garantin ska ses som en betalningsutfästelse. Den rättsliga regleringen av betalningslöftet följer det rättsligt reglerade skuldebrevets egenskaper.

En kapitaltäckningsgaranti skapar inte omedelbart en fordring och tillgång hos förmånstagaren utan snarare en möjlighet att påkalla garantin för tillskapande av en tillgång och ska således inte behandlas som sådan i redovisningen. Vidare, en kapitaltäckningsgaranti ska inte heller tas upp som en skuld för utfärdarens redovisning, utan ska snarare behandlas som en ansvarsförbindelse eller säkerhet. En garanti ska ange de yttre ramarna för utfästelsen, d.v.s. maximibelopp, giltighetstid, m.m. samt föreskriva när garantin utlöses, exempelvis vid en kapitalbrist. Först då garantin påkallas uppkommer en redovisningsbar fordran, således är kapitaltäckningsgarantin inte en tillgång i sig utan det kräver en viss aktivitet hos förmånstagaren för att den ska betraktas som tillgång.⁹⁷

5.3 Tidpunkt för läkning

Det är av stor vikt att utröna vid vilken tidpunkt återhämtning av det egna kapitalet skett, eftersom det påverkar huruvida personligt ansvar kan riktas mot styrelsen.

---

⁹⁶ Nerep E, *Analys*, s. 531-533.

⁹⁷ Nerep E, *Analys*, s. 532-536.

Styrelseledamöter kan, liksom tidigare nämnt, undgå att bli personligt betalningsansvariga om de läker kapitalbristen. En intressant aspekt kring läkningsmöjligheterna är huruvida det kan anses rimligt att rikta personligt betalningsansvar mot styrelsen trots att de läkt kapitalbristen, men inte har upprättat en kontrollbalansräkning. Av rättsfallet NJA 1988 s. 620 följer ”(O)m ett bolags eget kapital underskridit den kritiska gränsen men ställningen därefter, fram till dess att kontrollbalansräkningen enligt 13 kap. 2 § 1 st. första meningen aktiebolagslagen skall ha upprättats, har förbättrats så att kapitalet överskrider gränsen, kan styrelsen inte rimligen vara skyldiga att vidta någon i samma stycke angiven åtgärd för att undgå ansvar för bolagets förbindelser”.⁹⁸ Av detta följer att läkning numera kan ske vid två tidpunkter, således måste man skilja på två situationer; läkning före en kontrollbalansräkning senast skulle upprättats samt läkning efter denna tidpunkt.

Som rättsläget ser ut idag, vilket även kodifierats i 25: 18 4 st. 2 men. ABL undgår styrelsen personligt betalningsansvar trots att de inte upprättat en kontrollbalansräkning under vissa givna förutsättningar, nämligen ” Ansvar et gäller inte om bolagets eget kapital hade stigit över denna gräns efter den angivna tidpunkten men innan kontrollbalansräkningen senast skulle vara upprättad.” Av paragrafen kan det således utläsas att det egna kapitalet måste stigit över den kritiska gränsen redan innan kontrollbalansräkningen senast skulle vara upprättad. Tidpunkten löper alltså från det att anledning uppkom att misstänka kapitalbrist fram till då kontrollbalansräkning senast skulle vara upprättad. Det är en förhållandevis mycket kort period som denna återhämtning syftar till, det torde handla om högst en eller ett par månader.⁹⁹ Av propositionen följer att man e contrario kan utläsa att återhämtning av det egna kapitalet till en nivå över den kritiska gränsen inte kan ske efter denna tidpunkt.¹⁰⁰ Frågan huruvida läkning bort kunna ske efter denna tidpunkt (utan att den styrks genom en kontrollbalansräkning), ska diskuteras mer ingående i avsnitt 5.4.

Har bolaget inte lyckats läka bristen inom ovannämnda korta period aktualiseras läkning inom rådumsfristen. Fristen om åtta månader från den första kontrollbalansräkningen ger bolaget och ägarna en möjlighet att läka bristen under dessa åtta månader. Om den första kontrollbalansräkningen visar en faktisk kapitalbrist så finns två alternativ att tillgå; beslut om likvidation eller läkning av kapitalbrist så att det egna kapitalet minst uppgår till det

---

⁹⁸ NJA 1988 s. 620 se sid 644.

⁹⁹ Prop. 2000/01:150, s. 50.

¹⁰⁰ Prop. 2000/01:150, s. 100-101.

registrerade aktiekapitalet, d.v.s. full täckning. För de fall man väljer alternativet att läka bristen så ska det framgå av en ny kontrollbalansräkning, d.v.s. kontrollbalansräkning som ska läggas fram på den andra kontrollstämman.¹⁰¹

5.4 Läkning i efterhand utan kontrollbalansräkning?

Så som rättsläget ser ut idag så erkänns endast läkning om det sker inom en tämligen kort tidsperiod (25:18 4 st. 2 men. ABL) eller innan rådumsfristen löper ut och då ska läkningen styrkas genom en kontrollbalansräkning.

Om man backar ett steg och analyserar läkning av kapitalbrist utan att en kontrollbalansräkning upprättats så framgår det av gällande rätt att en sådan läkning måste ske inom en eller ett par månader. En intressant fråga i anslutning till detta är om läkning kan ske efter denna tidpunkt även om läkningen inte styrks genom en kontrollbalansräkning. Frågan har diskuterats av Torsten Sandström med anledning av hovrättsdomen (Hovrätten över Skåne och Blekinge) T 2509-09 där den nyutträdde styrelsen läkte kapitalbristen utan att en kontrollbalansräkning upprättades.¹⁰² Hovrättens resonemang följer lagmotivens och stängde dörrarna för en läkning i efterhand som inte styrktes genom kontrollbalansräkning.¹⁰³ Av lagmotiven följer en e contrario tolkning av 25:18 4 st. 2 men. ABL vilket innebär det inte är möjligt för styrelseledamot att freda sig från personligt ansvar för förpliktelser som uppkommer efter ovannämnda tidpunkt (d.v.s. en eller två månader) genom att visa att det egna kapitalet återhämtat sig, även om det egna kapitalet återhämtats fullt ut.¹⁰⁴ Det har ifrågasatts huruvida det verkligen borde vara tidpunkten för kontrollbalansräkningens upprättande som är avgörande eller om man skulle kunna tolka det som att den styrande tidpunkten istället skulle kunna vara tidpunkten för kallelse till den första kontrollstämman.¹⁰⁵ Anledningen till att tidpunkten ifrågasatts har sin grund i ett uttalande i propositionen. Kapitäläckningsgraden tas upp i sammanhanget då man har den första kontrollstämman. Liksom ovan nämnt i avsnitt 3.3 så ska kontrollbalansräkningen läggas fram på stämman och det är möjligt att göra de justeringar som behövs för att kontrollbalansräkningen ska spegla förhållandena på stämmodagen. En

---

¹⁰¹ Prop. 2000/01:150, s. 34 & Nerep E, *Analys*, s. 521.

¹⁰² Artikel Sandström

¹⁰³ T 2509-09, s. 4.

¹⁰⁴ Prop. 2000/01:150, s. 100-101.

¹⁰⁵ Björklund K, *Uppsats*, s. 57.

följd av detta kan vara att bolagets eget kapital trots allt överstiger den kritiska gränsen. Av betydelse för denna framställning är då kapitaltäckningsgraden överstiger den kritiska gränsen men inte uppgår till det registrerade aktiekapitalet. Detta kan ske i två fall; det ena fallet tar sikte på om det egna kapitalet överstiger den kritiska gränsen och det beror på ny information om bolagets ställning. Om så är fallet behöver inga ytterligare åtgärder vidtas. Detta motiveras med att styrelsen inte hade behövt kalla till kontrollstämma om de redan från början hade haft tillgång till rätt beslutsunderlag. Det andra fallet tar sikte på då det egna kapitalet överstiger den kritiska gränsen med anledning av partiell återhämtning av det egna kapitalet efter tidpunkten för kallelse till den första kontrollstämman. Denna situation tar sikte på fallet att det egna kapitalet en gång har underskridit den kritiska gränsen och för att undgå att träda i likvidation förutsätts det att en balansräkning visar att det egna kapitalet är fullt återställt och läggs fram på bolagsstämman. Dock kvarstår styrelsens skyldighet att upprätta en andra kontrollbalansräkning och att kalla till en andra kontrollstämma.¹⁰⁶ Detta uttalande är intressant i den bemärkelsen att kapitaltäckningsgraden endast måste uppgå till en nivå över den kritiska gränsen och inte till minst det registrerade aktiekapitalet. I detta sammanhang ställs frågan på sin spets huruvida denna tidpunkt, d.v.s. kallelse till den första stämman istället borde utgöra den bortre gränsen avseende läkning i efterhand utan att den styrks genom en kontrollbalansräkning.

Det kan konstateras att lagstiftaren förespråkar en strikt tillämpning av läkningsmöjligheten och denna strikta tillämpning anammats även av rättstillämpningen. Med anledning av lagmotiven och deras resonemang kring *e contrario* tolkning är det tämligen rimligt för rättstillämpningen att anta en sådan formbunden lösning kan det argumenteras för. Syftet med bestämmelserna är, liksom tidigare nämnt att tvinga fram en aktion från styrelsen och det argumenteras av Sandström att med anledning av syftet med bestämmelsen kan det vara rimligt att anta en formbunden lösning, eller så som han uttrycker det, "[...] motverka dagdrömmar hos styrelsen om en gyllene framtid för bolaget, d.v.s. löst grundande förhoppningar om en läkning i efterhand."¹⁰⁷ Ett annat skäl som talar för motiven formalism är att en strikt tillämpning av bestämmelserna reducerar risken för ett kringgående av medansvaret. Sandströms tolkning är att rättskällorna ger rum för en friare tillämpning där lagstiftaren explicit uttrycker att man ska titta på den enskilda

---

¹⁰⁶ Prop. 2000/01:150, s. 95.

¹⁰⁷ Artikel Sandström.

styrelseledamotens agerande i det enskilda fallet, men detta är inget hovrätten över Skåne och Blekinge anammar eftersom de överhuvudtaget inte ser till fakta att bolaget bytt ägare, ny styrelse inträder och häver kapitalbristen som bolaget hade. Med andra ord, bolaget tillförs ny förmögenhet, men trots det diskuterar inte hovrätten läkningen som onekligen skett och den enskilda ledamotens agerande i någon vidare bemärkelse.¹⁰⁸ Något som bör uppmärksammas i detta sammanhang är huruvida en ny styrelse ska ges en annan tidsfrist. Lagmotiven lämnar utrymme för en mer flexibel lösning där relevanta omständigheter får tas in i bedömningen, men trots det ter det sig som att en strikt tillämpning anammas av rättstillämpningen. Så frågan man kan ställa sig är om det inte borde finnas undantagsfall i vissa speciella fall.

5.5 Eegna iakttagelser

Tidpunkten för läkning är, liksom ovan nämnt, avgörande för huruvida styrelseledamöter ska kunna freda sig från ansvar. Det som är värt att ägna extra uppmärksamhet är den läkning som sker enligt 25:18 4 st. 2 men. ABL; läkning innan kontrollbalansräkning senast skulle upprättats.

Man kan ställa sig frågan huruvida det är rimligt att personligt betalningsansvar aktualiseras för de fall som återhämtning av det egna kapitalet skett trots underlåtenhet att upprätta kontrollbalansräkning. Ett logiskt svar på följande fråga torde vara att om det finns en kapitalbrist i bolaget, men att kapitalbristen upphävs genom återhämtning av det egna kapitalet före den tidpunkt då förpliktelsen uppkom, då borde inte personligt ansvar för styrelseledamöter inträda i följande fall. Även om detta känns som det mest logiska så är situationen tämligen mer komplicerad.

Av ordalydelsen i 25:18 4 st. 2 men. ABL samt rättsfallet NJA 1988 s. 620 är det numera möjligt att läka kapitalet utan att en kontrollbalansräkning behöver upprättas, förutsatt att det sker inom den förhållandevis korta perioden om en till två månader. Det har dock ifrågasatts huruvida detta ska vara den avgörande tidpunkten, med anledning av uttalanden i propositionen. Med anledning av det som sades i avsnitt 5.4 avseende då bolagets eget kapital vid tidpunkten för stämman överstiger den kritiska gränsen men inte uppgår till minst det registrerade kapitalet, är det alldeles på sin plats att vidareutveckla resonemanget och till viss del bringa klarhet i vad som menas och vad det kan ha för innebörd. Av

---

¹⁰⁸ Ibid.

propositionens motivering följer att så kan ske i två fall; om det beror på ny information eller partiell återhämtning. En läkning av följande slag innebär alltså en läkning som inte faller in under rådsumsfristens utgång, med tanke på kapitaltäckningsgraden. Frågan man kan ställa sig är om det är en sådan läkning som bort ske innan kontrollbalansräkningen senast skulle upprättas. Om man följer propositionens resonemang och e contrario tolkningen av 25:18 4 st. 2 men. ABL, d.v.s. läkning i efterhand utan att en kontrollbalansräkning upprättats, blir konsekvensen av e contrario tolkningen att läkning som sker efter denna tidpunkt inte har en ansvarbefriande verkan. Sett utifrån kapitaltäckningsgraden har vi två motstridiga uttalanden i propositionen. Kapitaltäckningsgraden uppgår i båda fallen till en nivå över den kritiska gränsen, således inte till minst det registrerade aktiekapitalet, men tidpunkten skiljer sig åt; i 25:18 4 st. 2 men ABL stadgas ”[...]innan kontrollbalansräkning senast skulle vara upprättad[...]” samt i propositionen i sammanhanget då man talar om kallelse till den första kontrollstämman. Av propositionens båda uttalanden ter det sig som att två motstridiga uttalanden ligger för handen. Är detta en miss av lagstiftaren eller görs e contrario tolkningen alldeles för lättvindigt? E contrario tolkning bör göras med försiktighet, speciellt i detta fall med tanke på att konsekvensen av e contrario tolkningen triggas en sanktion, närmare bestämt det personliga betalningsansvaret. Man bör fundera på vad konsekvenserna blir av en sådan ordning och åtminstone ha i åtanke vilka effekterna blir av en sådan e contrario tolkning. Man bör i det följande fundera över huruvida e contrario tolkningen av tidpunkten avseende läkning i efterhand är rimlig eller om vägledning avseende vid vilken tidpunkt läkning kan ske med ansvarbefriande verkan de facto kan hämtas från en annan källa.

E contrario tolkningen ifrågasätts, av uppsatsförfattaren, huruvida det är rimligt att ha en sådan ordning i alla situationer eller om det borde finnas undantagslösningar i speciella fall. Det kan konstateras att läkningsmöjligheterna kan brukas i två fall; inom rådsumsfristen utgång och läkning innan kontrollbalansräkning borde upprättats. Såväl regeln om ansvargrunder i 25:18 1 st. som regeln om läkning enligt 25:18 4 st. syftar till att vara handlingsdirigerande. Skillnaden mellan stadgandena i 25:18 1 st. och 25:18 4 st. är att om åtgärd vidtas så upphör ansvaret att gälla för ansvargrunden i 25:18 1 st. I den senare situationen kan läkningsmöjligheten utnyttjas av styrelseledamöter som t.ex. underlåtit att vidta åtgärd. Jag ska åskadliggöra vad som menas; när man kallar till en första kontrollstämma så kan man besluta att läka kapitalbristen. Rådsumsfristen är på 8 månader. Låt säga att styrelsen inte lyckats läka kapitalbristen. Nästa steg är alltså att ansöka om

likvidation och detta ska ske inom fjorton dagar från den andra kontrollstämman. Ponera att styrelsen under denna fjorton-dagars period beslutar att läka bristen, då torde inte ansvaret gälla eftersom lagstiftaren uttryckligen sagt att det inte är rimligt att ansvaret fortfarande gäller om styrelsen vidtagit den åtgärd de tidigare försummat. Hade lagstiftaren uttryckt sig annorlunda angående ansvarsgrunderna, d.v.s. sagt att det e contrario följer att styrelsen inte kan undgå ansvar om kapitalet inte läkts innan rådframsfristens utgång så hade det inneburit att styrelsen inte hade kunnat undgå ansvar, även om de läkt kapitalbristen. Av detta resonemang försöker jag påvisa att det inte är rimligt att göra e contrario tolkning i alla situationer, undantagslösningar borde finnas, speciellt med tanke på att lagstiftaren uppmuntrar till aktion. Undantagslösningen som jag har i åtanke är då en ny styrelse träder in i ett bolag efter en företagsövergång t.ex. Frågan man kan ställa sig är huruvida det är rimligt att e contrario tolkningen bör bestå i alla situationer. Om man ser på det, så är ju läkningen i 25:18 4 st. 2 men. ABL också handlingsdirigerande. Man har valt att sätta tidfristen om en till två månader för att undvika att styrelseledamöter dröjer med att upprätta kontrollbalansräkning i hopp om att det ska ekonomin ska förbättra i bolaget. Annorlunda uttryckt, man vill ifrån lagstiftarens sida undvika att syftet med bestämmelsen urholkas. E contrario tolkningen tenderar att grunda sig på att man inte vill att styrelseledamöter dröjer med att upprätta en kontrollbalansräkning. För redan befintliga styrelseledamöter är det rimligt anta en sådan lösning. När en ny styrelse träder in i ett bolag torde inte deras intentioner att vara att undgå handlingskravet, utan det är rimligare att anta att nytillträdd styrelseledamot snarare vill förbättra bolagets ekonomiska ställning ganska så omgående. Om man ser på syftet med bestämmelserna så är båda ägnade att tvinga fram aktion från styrelseledamöterna, därmed borde båda läkningsmöjligheterna kunna stå den nytillträdda styrelseledamoten (efter företagsövergång) till buds. Det torde vara det mest förenliga med syftet om det personliga betalningsansvaret.

Slutsatser som kan dras utifrån hur rättsläget ser ut idag är att läkning som har ansvarsbefriande verkan kan ske fram till tidpunkten då en kontrollbalansräkning senast skulle upprättats. Det ter sig tveksamt om läkning efter denna korta tidsperiod har ansvarsbefriande verkan. Även rättstillämpningen hänvisar till och fastställer propositionens uttalande angående e contrario tolkningen och tillerkänner inte läkning i efterhand utan att den styrks genom kontrollbalansräkning. Tolkingen som kan göras av

detta är att den bortre gräns som lagstiftaren sökte fastställa gäller för tidpunkten av läkning av kapitalbrist (en sådan läkning som inte behöver styrkas med en kontrollbalansräkning)¹⁰⁹

Med anledning av vissa uttalanden i propositionen finner uppsatsförfattaren grund för att dels kunna ifrågasätta tidpunkten för läkningen, dels ifrågasätta om det är rimligt att alltid tillämpa regeln 25:18 4 st. 2 men. ABL strikt. Enligt uppsatsförfattaren finns det grund i att hävda att tidpunkten eventuellt kan göras något längre samt att undantagslösningar till den strikta tillämpningen torde finnas.

---

¹⁰⁹ Prop. 2000/01:85, s. 49.

6 Tillträdande och avträdande styrelseledamot

6.1 Introduktion

Frågan om det personliga betalningsansvaret för tillträdande och avträdande styrelseledamöter är inte lagreglerad. I propositionen togs frågan upp och det påpekades att rättsläget i detta hänseende är oklart. I propositionen valde man att hänvisa till uttalande i doktrin, (Lindskog, Aktiebolagslagen 12:e och 13:e kap. Kapitalskydd och likvidation, 2 upplagan 1995 s. 239 f.) där det förespråkades att bedömningen av tillträdande och avträdande styrelseledamot ska grunda sig i ledamotens agerande i det enskilda fallet. Detta synsätt delades av lagstiftaren och frågan om tillträdande och avträdande styrelseledamot har således överlämnats till rättstillämpningen eftersom en lagreglering riskerar att det blir för stelbent.¹¹⁰

Ansvar för om tillträdande och avträdande styrelseledamot har även diskuterats i doktrin vilka ska redogöras för nedan. Fokus i förevarande kapitel kommer att ligga på hur ut- och inträdande styrelseledamots medansvar ska bedömas med utgångspunkt under och efter ansvarsperioden och vilka möjligheterna är för att kunna undgå personligt betalningsansvar.

6.2 Tillträdande och avträdande styrelseledamot före ansvarsperiodens början

När en styrelseledamot träder ur styrelsen kan frågan ställas huruvida ansvaret upphör att gälla i samband med utträdet eller om det kan ställas krav på att ytterligare åtgärder ska vidtas för ansvarsfrihet.

Normalt sett så borde en styrelseledamot som avträder innan ansvarsperioden börjar löpa inte ådra sig något medansvar, eftersom någon försummelse inte förelåg ännu, således kan inte en avträdande styrelseledamot anses varit oaktsam. Ämnet har diskuterats i doktrin om det i själva verket handlar om en ansvarsgrund eller ansvarsfrihetsgrund.¹¹¹ Avgörande för att kunna besvara det nyss sagda är hur ansvarskretsen definieras. Om ansvarskretsen bestäms med utgångspunkt i att ansvarskretsen omfattar den som var styrelseledamot vid tidpunkten för styrelsens underlåtenhet så betraktas utträde innan underlåtenheten som

---

¹¹⁰ Prop. 2000/01:150, s. 44.

¹¹¹ Lindskog S, *Kapitalbrist*, s. 136-137.

ansvarsfrihetsgrund. För de fall ansvarskretsen bestäms med utgångspunkt i styrelsens sammansättning under ansvarsperioden torde det istället vara en ansvarsgrund.¹¹²

När en ny styrelseledamot inträder i ett bolag som har en kapitalbrist torde ansvaret träffa den tillträdande styrelseledamoten, eftersom ansvaret drabbar hela styrelsen.¹¹³ Frågan är om tillträdande styrelseledamot kan bli ansvarig vid en tidigare tidpunkt. Även här torde bestämmandet av ansvarskretsen vara vägledande i frågan; bestäms ansvarskretsen med utgångspunkt i det var de som var ledamöter vid den aktuella tidpunkten för försummelsen eller räknas även samtliga tillkommande in i ansvarskretsen?¹¹⁴

Det finns inga generella slutsatser av vad rådande rättsläge är utan frågan har istället lämnats till rättstillämpningen. Vad som är klart är att bedömningen görs från fall till fall. Hur och vilka faktorer som ska tas i beaktande vid bedömningen är oklart i dagsläget.

6.3 Tillträdande och avträdande styrelseledamot under ansvarsperioden

En tämligen svårbesvarad fråga är huruvida medansvaret upphör när en styrelseledamot träder ur styrelsen under ansvarsperioden. Rättsläget är långt ifrån klart och bedömningen om medansvar görs med utgångspunkt i det enskilda fallet. Frågan är huruvida ett utträde innebär ett definitivt slut på ansvarsperioden eller om det kan krävas att ytterligare åtgärder ska vidtas för ansvarsfrihet.

Det är omdiskuterat i doktrin vad som ska anses gälla i de fall styrelseledamot avgår efter tidpunkten då skyldighet föreligger för styrelsen att agera, men att de underlåtit att göra det. Inom doktrin är man överens om att styrelseledamot har medansvar för förpliktelser fram till hans utträde.¹¹⁵ Frågan som ska tas ställning till nu är huruvida ett utträde innebär ett individuellt slut på ansvarsperioden. Lindskog är av uppfattningen att medansvar inte upphör gälla utan vidare för en styrelseledamot som utträtt ur bolagets styrelse. Konsekvensen av en sådan ordning hade inneburit att styrelsen kan lämna bolaget och undgå medansvar. En förutsättning för att kunna undgå medansvar bör således vara att styrelseledamot försökt åstadkomma det som krävs av styrelsen vid en kapitalbrist och om

---

¹¹² Lindskog S, *Kapitalbrist*, s. 136.

¹¹³ Lindskog S, *Kapitalbrist*, s. 158.

¹¹⁴ Björklund K, *Uppsats*, s. 37.

¹¹⁵ Lindskog S, *Kapitalbrist*, s. 156-157, & Granath M, *Trångslikvidation och ansvar*, s. 60.

styrelsen vidtagit nödvändiga åtgärder bör det kunna utgöra ett avslut på ansvarsperioden eller att styrelseledamot har fog att det kommer att ske utan dröjsmål.¹¹⁶ Granath är å andra sidan av en annan uppfattning och anser att ansvar alltid upphör då styrelseledamoten lämnar sitt uppdrag.¹¹⁷

Argument som talar för att medansvaret ska upphöra har sin utgångspunkt i att styrelseledamot inte längre kan påverka bolagets situation. Regeln om medansvar har en påtryckande funktion, och om en ledamot utträder blir han avskuren från att kunna påverka bolaget. Medansvar är i detta läge inte längre påtryckande. En ledamot som inte längre kan påverka bolagets ställning ska inte kunna ådras ansvar eftersom han fråntagits möjligheter att undvika medansvar således kan han inte längre vidta åtgärder för att undvika medansvar.¹¹⁸

När man diskuterar ansvaret för tillträdande styrelseledamot så är den stora frågan huruvida denne automatiskt blir ansvarig för förpliktelser vid tidpunkten för inträdet, efter att ansvarsperioden börjat löpa. Liksom tidigare nämnt har det i propositionen uttalats att fråga får överlämnas till rättstillämpningen.¹¹⁹ Lindskog resonerar kring denna frågeställning och anser att ordningen är som sådan att om en styrelse underlåter att vidta åtgärder, så träffar underlåtenheten hela styrelsen, således föreligger ansvarsgrund som träffar hela styrelsen. Med andra ord, formellt sett så kan inträdande styrelseledamot hållas ansvarig från och med tidpunkten för inträdet. Konsekvensen av detta för nytillträdd styrelseledamot är att ansvarsgrund föreligger och träffar även den nytillträdde styrelseledamoten omedelbart.¹²⁰ Tidpunkten för när den nytillträdde styrelseledamoten ska kunna drabbas av ansvar torde vara först från den tidpunkt ledamoten inte gjort vad som ankommer denne, d.v.s. antingen råda bot på kapitalbristen eller underlåtenheten som föreligger.¹²¹

Lindskog är av åsikten att tillträdande styrelseledamot inträder i den ansvarssituation som föreligger vid tidpunkten för inträdet. Således måste en rättelse eller försök till rättelse syfta till att vidta de åtgärder styrelsen tidigare underlåtit. Konsekvensen av följande borde

---

¹¹⁶ Lindskog S, *Kapitalbrist*, s. 157. Se även Nerep *Analys*, s. 554 (resonemang kring styrelsesuppleant)

¹¹⁷ Granath M, *Trångslikvidation och ansvar*, s. 60.

¹¹⁸ Lindskog S, *Kapitalbrist*, s. 157.

¹¹⁹ Prop. 2000/01:150, s. 44.

¹²⁰ Lindskog S, *Kapitalbrist*, s. 158.

¹²¹ Oppenheimer m.fl., *Företag i kris*, s. 67.

således innebära att nyttillträdd styrelseledamot inte ådrar sig ansvar om denne vidtar adekvat åtgärd för rättelse så snart efter sitt inträde att han inte kan anses ha varit oaktsam. Vid en eventuell underlåtenhet bör medansvar inträda först då rättelse senast borde ha skett.¹²²

Frågan om tillträdande styrelseledamot har kommit under prövning hos såväl tingsrätten som hovrätten. I en dom från Hovrätten över Skåne och Blekinge, T 2509-09, vidtog den nya styrelsen åtgärder och läkte kapitalbristen i bolaget tämligen snart efter deras inträde, dock fann hovrätten att den nyttillträdda styrelsen skulle följt det handlingsmönster som lagen föreskriver, d.v.s. de borde ha upprättat en kontrollbalansräkning och därpå följande åtgärder. Återhämtningen av det egna kapitalet, som onekligen skett, tillmättes i rättsfallet ingen betydelse eftersom denna möjlighet inte längre funnits för den tidigare styrelsen. I nämnda rättsfall uppkom kapitalbristen år 2001, således uppkom handlingsplikt för den tidigare styrelsen vid misstanke om kapitalbrist. Den tidigare styrelsen vidtog inga åtgärder varför tidsfristen för att läka kapitalbristen löpte ut, således kunde den nyttillträdda styrelsen inte utnyttja möjligheten att läka kapitalbristen.¹²³ En intressant aspekt av rättsfallet är att det finns indikationer på att den nyttillträdda styrelsen ”ärver” den gamla styrelsens ansvar.

I ett rättsfall från Södra Roslags Tingsrätt tas frågan upp om nyvalda styrelseledamöters betalningsansvar när tidigare styrelse inte i rätt tid upprättat en kontrollbalansräkning. Tingsrätten fann att senare tillkommen ledamot inte kunde åläggas ansvar för tidigare styrelsens underlåtenhet att vid viss tidpunkt företa inledande åtgärder, utan det är den tidigare styrelsen som ska svara för denna underlåtenhet.¹²⁴ I ett annat rättsfall från Stockholms Tingsrätt tas tillträdande styrelsens ansvar upp efter att ansvarsperioden börjat löpa. Målet handlade om en obetald skuld för utfört arbete under hösten 2000, således uppkom förpliktelsen när den gamla styrelsen var aktiv i bolaget. Kapital hade tillskjutits bolaget vid ett ägarbyte, vilket betydde att kapitalbristen var läkt när den nya styrelsen trädde in i bolaget. Tingsrätten fann i målet att eftersom det inte förelåg kapitalbrist vid styrelseledamöternas tillträde så hade upprättande av en kontrollbalansräkning inte visat

---

¹²² Lindskog S, *Kapitalbrist*, s. 158-159.

¹²³ T 2509-09, s. 5-6 & Lindskog S, *Kapitalbrist*, s. 158 f.

¹²⁴ T 963/99 & Oppenheimer m.fl., *Företag i kris*, s. 246-248.

någon kapitalbrist i bolaget, således ansågs inte styrelseledamöterna solidariskt personligt betalningsansvariga gentemot byggfirman.¹²⁵

6.4 Särskilt om ansvaret för tillträdande och avträdande styrelsesuppleant

När en suppleant inträder som ordinarie styrelseledamot åtar sig denne det fulla ansvaret, således kan en styrelsesuppleant endast hållas ansvarig då denne uppträder som ordinarie ledamot på styrelsemöte då man på mötet ska ta ställning till om det finns skäl att anta kapitalbrist. Om suppleanten (när han agerar som en ordinarie ledamot) tillsammans med övrig styrelse beslutar att låta upprätta en kontrollbalansräkning men att denne återgår till att endast vara suppleant (eftersom ordinarie ledamot inträder i styrelsen) innan tidsfristen *genast* löpt ut kan suppleant inte göras ansvarig om kontrollbalansräkning inte upprättats i tid. Om situationen är som sådan att suppleanten sitter kvar som ordinarie och tidsfristen löpt ut, då blir denne ansvarig under underlåtenhetstiden. Svårigheter kan uppstå när ordinarie ledamot inträder i styrelsen efter det att en tidsfrist löpt ut exempelvis, eller felaktig kontrollbalansräkning upprättas som innebär att medansvar föreligger. Frågan om vem som ska anses ha medansvar besvaras med den som agerat som ordinarie ledamot när underlåtenhetstiden börjat löpa. Om det föreligger fördröjning, exempelvis att suppleant tillsammans med övrig styrelse underlåtit att upprätta kontrollbalansräkning i sex till sju veckor, och att den ordinarie ledamoten endast har en vecka på sig att vidta nödvändiga åtgärder för att undgå medansvar torde den ordinarie ledamoten kunna exculpera sig i förevarande fall.¹²⁶

Det kan inte förväntas att en suppleant är tillräckligt informerad om bolagets verksamhet som en ordinarie ledamot i samma ögonblick som suppleanten inträder eftersom en styrelsesuppleant inte deltagit i tidigare styrelsemöten eller haft tillgång till information om bolaget. Detta förhållande har betydelse på bedömningen om underlåtenheten är försumlig, varför en inträdande styrelseledamot torde kunna exculpera sig i förevarande fall. Med andra ord borde en viss period för styrelsesuppleant, att få sätta sig in i bolagets angelägenhet, kunna tillgodoräknas suppleanten vid ansvarsbedömningen.¹²⁷

---

¹²⁵ T 19779/02 & Oppenheimer m.fl., *Företag i kris*, s. 257-258.

¹²⁶ Nerep E, *Analys*, s. 553-554.

¹²⁷ Svernlöv C, *Aktiebolagets suppleanter*, s. 176.

6.5 Vilka möjligheter har nyttillträdd styrelse att undgå ansvar?

Man kan ställa sig frågan huruvida nyttillträdda styrelseledamöter har eller borde ha andra möjligheter att kunna freda sig från ansvar, utöver det som stadgas i lagtext. När man utreder huruvida styrelseledamot är försumlig så kan man i ansvarsbedömningen för nyttillträdd styrelseledamot ställa sig frågan huruvida nyttillträdd styrelseledamot borde ges en annan tidsfrist för möjligheten att verka för rättelse.

Som rättsläget ser ut idag, med utgångspunkt i hovrättsdomen över Skåne och Blekinge, är möjligheterna att undgå personligt betalningsansvar för nyttillträdda styrelseledamöter tämligen begränsade. Av hovrättens resonemang följer, att det endast var möjligt för de nyttillträdda ledamöterna att freda sig genom att genast upprätta en kontrollbalansräkning och vidta därpå följande åtgärder.¹²⁸

Jag har tidigare i uppsatsen tagit upp ansvarsfrihetsgrunder, (se avsnitt 4.2) och en av ansvarsfrihetsgrunderna är misslyckat försök till rättelse. För en tillträdande styrelseledamot innebär detta att ansvarsfrihet torde föreligga om han kan visa att han varit aktsam med möjligheten till rättelse. Således torde detta betyda att om den nyttillträdde styrelseledamoten ” [...] vidtar adekvat åtgärd för rättelse så snart efter sitt inträde att han inte kan anses ha varit oaktsam”¹²⁹ så ska medansvar inte aktualiseras. Om styrelseledamot underlåter att vidta åtgärder enligt nyss sagda, torde medansvar inträda då rättelse senast borde skett.¹³⁰

Av betydelse för försumlighetskravet är vilken vetskap styrelseledamöter har och den information de haft tillgång till. I praktiken torde en nyttillträdd styrelseledamot haft en viss kontakt och fått information om bolaget. Frågan som uppkommer är vilken hänsyn som ska tas till denna information vid prövningen om den nyttillträdde styrelseledamoten iakttagit sin skyldighet att agera för en rättelse. På ett sätt kan det argumenteras att styrelseledamoten bör ha skyldighet att agera utifrån den vetskap han faktiskt har. Dock kan det inte anses att en styrelseledamot som informerat sig väl om bolaget innan inträdet borde ställas i sämre läge än den som inte informerat sig om bolaget innan tillträde. Information som en tillträdande styrelseledamot borde haft kan inte anses läggas honom till

---

¹²⁸ T 2509-09

¹²⁹ Lindskog S, *Kapitalbrist*, s. 159.

¹³⁰ Ibid.

last. Vid faktisk vetskap kan situationen dock bedömas annorlunda.¹³¹ Lindskog anser att ”Det principiellt riktiga synes dock vara att ge varje tillträdande styrelseledamot ett visst kortare tidsmässiga utrymme för ställningstagande oberoende av förhandskunskap (en smekmånad, om man så vill)”¹³² I hovrättsdomen T 2509-09 fördes resonemang kring vetskapen som ledamöterna hade eller borde haft avseende att bolaget var likvidationspliktigt vid tidpunkten då de trädde in som ledamöter. Kapitalbristen uppstod år 2001 i bolaget. Bolaget köptes upp år 2004 och nya styrelseledamöter utsågs. Den ene var styrelseledamot, tillika aktieägare, (för enkelhetens skull kallar vi honom för ledamot 1) medan den andre endast var styrelseledamot (för enkelhetens skull kallar vi honom ledamot 2). Ledamot 1 hade kännedom om att bolaget var likvidationspliktigt varför han återställde kapitalet omedelbart. Kort därefter hölls en extra bolagsstämma och då var aktiekapitalet redan återställt. Således fanns inga skäl för ledamot 2 att misstänka att det egna kapitalet var förbrukat. Trots det, ansåg Hovrätten över Skåne och Blekinge att ledamot 2 borde haft vetskap om att bolaget var likvidationspliktigt.¹³³

Personligt betalningsansvar kan även undgås med hjälp av 25:18 4 st. 2 men. d.v.s. genom att läka kapitalbristen till en nivå över den kritiska gränsen under förutsättning att det sker före den tidpunkt då kontrollbalansräkning senast skulle vara upprättad. Återhämtning av det egna kapitalet har tidigare diskuterats i kapitel 5. Av intresse för resonemanget kring nytillträdd styrelse är huruvida nytillträdd styrelse borde ges en annan tidsfrist, än den som lagen uppställer, d.v.s. läkning innan kontrollbalansräkning senast skulle varit upprättad. En fråga som ställs av Sandström är om det inte borde finnas undantagslösningar i speciella fall, till exempel då en ny styrelse träder in i ett bolag efter en företagsöverlåtelse.¹³⁴ I hovrättsdomen T 2509-09 tas frågan upp huruvida styrelseledamöterna, i egenskap av nytillträdd styrelse, bör ges möjlighet till att i efterhand läka bristen även om återhämtningen av det egna kapitalet inte styrkts genom kontrollbalansräkning.¹³⁵ I lagmotiven uttalas att frågan får lämnas till rättstillämpningen eftersom en lagreglering riskerar att bli för stelbent, bedömningen ska således göras med utgångspunkt i ledamotens

---

¹³¹ Lindskog S, *Kapitalbrist*, s. 159.

¹³² Lindskog S, *Kapitalbrist*, s. 159-160.

¹³³ T 2509-09, s. 4.

¹³⁴ Artikel Sandström

¹³⁵ T 2509-09, s. 5.

agerande i det enskilda fallet.¹³⁶ Med anledning härav tog hovrätten upp Lindskogs resonemang om en ledamot varit aktsam avseende möjlighet till rättelse ska denne inte åläggas ansvar. Om en adekvat åtgärd vidtas för rättelse så snart efter den nye ledamotens inträde torde denne inte kunna anses vara oaktsam.¹³⁷ Hovrätten tar upp resonemanget utan att diskutera Lindskogs tolkning i någon vidare bemärkelse. Det ter sig som att domstolen helt utesluter möjlighet till läkning i efterhand (en sådan som sker utan att den styrks genom kontrollbalansräkning). Enligt Sandström borde domstolen åtminstone följt upp Lindskogs resonemang och bort diskutera hur den nya styrelsen faktiskt agerat och tittat närmare på om agerandet skett tillräckligt snabbt och adekvat. Lagmotivsuttalandena är relativt öppet formulerade men tenderar ändå att markera en formalism d.v.s. antingen läka bristen omedelbart eller en läkning i efterhand som ska styrkas genom kontrollbalansräkning.¹³⁸

6.6 Egna iakttagelser

Rättsläget för hur ansvarsfrågan ska bedömas för tillträdande och avträdande styrelseledamot är i dagsläget oklart. Lagstiftaren har valt att vara passiv med att ge klarare vägledning i hur frågan ska besvaras och det är tämligen olyckligt med tanke på att styrelsekonstellationer i praktiken varierar i allt större utsträckning varför en klarare reglering vore att föredra. Istället för att ta tjuren vid hornen och ge vägledning i hur frågan bör besvaras väljer lagstiftaren en något intetsägande formulering att det får avgöras i det enskilda fallet med motiveringen att en reglering riskerar att bli för stelbent. Resultat blir således att frågan lämnas helt till rättstillämpningen.

Frågan man kan ställa sig är hur ansvarssituationen ska bedömas för den nytillträdde styrelseledamoten, efter att ansvarsperioden börjat löpa. Innebär inträdet att denne automatiskt kan hållas ansvarig vid tidpunkten för inträdet? Regeln om personligt betalningsansvar är utformad som ett medansvar, således träffar ansvaret styrelsen som bolagsorgan, vilket torde innebära att den nytillträdde styrelseledamoten redan vid inträdet omfattas av ansvaret för bolagets förpliktelser. Formellt sätt är det möjligt med andra ord. Det som talar emot att underlåtenhetsansvaret även ska träffa den tillträdande styrelseledamoten är kravet på att styrelsen underlåtit att fullgöra det som åligger dem. Man

---

¹³⁶ Prop. 2000/01, s. 44.

¹³⁷ T 2509-09, s. 5-6.

¹³⁸ Artikel Sandström.

kan således ifrågasätta huruvida det är rimligt att drabbas av ett underlåtenhetsansvar om man inte underlåtit i att göra något. Uppsatsförfattaren är väl medveten om att det handlar om ett medansvar, således träffas övriga styrelsemedlemmar av ansvaret, även om de inte underlåtit i att göra något. Man bör här göra en skillnad på befintliga och nytillträdde styrelseledamöter med tanke på befintliga styrelseledamöter torde ha information om bolagets ekonomiska ställning och har i teorin bättre möjligheter att undgå ansvar (t.ex. läkning eller reservation). Det kan argumenteras för att en nytillträdd styrelseledamot i praktiken befinner sig i en något sämre ställning eftersom denne inte har full insikt om bolagets angelägenheter vid tidpunkten för inträdet samt sämre möjligheter att undgå ansvar. Att per automatik åläggas personligt betalningsansvar är ett tämligen långtgående ansvar och oproportionerligt, sett mot bakgrund att en av möjligheterna (läkning) att undgå personligt betalningsansvar för en nytillträdd styrelse i praktiken helt elimineras. Mer om denna problematik nedan.

Vid en tolkning av rättsfallet från Hovrätten över Skåne och Blekinge (T 2509-09) så kan det konstateras att finns det indikationer på att nytillträdde styrelseledamöter träder in i samma ansvarssituation som den tidigare styrelsen sett mot bakgrund att de nya ledamöterna inte hade möjlighet att läka bristen på grund av att denna möjlighet inte längre fanns den gamla styrelsen att tillgå. Det ter sig alltså som att tillträdande styrelseledamöter ska anses ansvariga i samma utsträckning som tidigare eller redan existerande styrelseledamöter och nästa fråga att besvara är vilka möjligheter nytillträdd styrelseledamot har att undgå ansvar, antingen genom att exculpera sig eller läka kapitalbristen. Avgörande för exculperingsmöjligheter är vilken vetskap eller information styrelseledamot har om bolagets ekonomiska ställning. Det ter sig som att rättstillämpningen, mot bakgrund av rättsfallet T 2509-09 ställer ett tämligen hårt krav på nytillträdande styrelseledamöter avseende granskningen av bolagets ekonomi. Kapitalbristen uppstod år 2001, konsekvensen av hovrättens resonemang är att tillträdande styrelseledamot likväl måste ha kännedom om bolagets ekonomi långt bakåt i tiden, d.v.s. granska bolagets ställning historiskt. Den normala ordningen torde vara, enligt min mening, att en styrelseledamot först tillträder och därefter granskar bolagets nuvarande ställning, snarare än att han ska ha full insikt minuten han träder in. Eftersom indikationer finns på att nytillträdd styrelseledamot ska ha kännedom om bolagets ekonomiska ställning långt bak i tiden ställer uppsatsförfattaren frågan hur långt bak i tiden en sådan granskning ska ske.

Det förespråkas av doktrin att nytillträdd styrelseledamot torde kunna exculpera sig om denne kan visa att han varit aktsam avseende möjlighet till rättelse, d.v.s. om han vidtar adekvat åtgärd för rättelse så snart efter sitt inträde. Avgörande för möjlighet att vidta åtgärd är *när i tiden* inträdet sker i förhållande till underlåtenheten och tidfristens utgång för nämnda underlåtenhet. Pondera att en ny styrelseledamot inträder under en period då styrelsen är skyldig att upprätta en kontrollbalansräkning och tidfristen för upprättandet av kontrollbalansräkning upphör två dagar senare efter den nye styrelseledamotens inträde. En strikt tillämpning av lagens handlingsmönster är inte anpassad för situationen nytillträdd styrelseledamot. En ordning av följande slag innebär att det lagtekniskt, i vissa fall, inte ges möjlighet för den inträdande styrelseledamoten att vidta åtgärder, och det är enligt mitt tycke tämligen olyckligt mot bakgrund av syftet med bestämmelsen om personligt ansvar, d.v.s. bestämmelsens handlingsdirigerande syfte.

Utöver exculpering kan ansvar undgåas om man råder bot på kapitalbristen. I hovrättsdomen T 2509-09 hade läkningen som företogs ingen ansvarsbefriande effekt för de nytillträdda styrelseledamöterna med motiveringen att e contrario tolkningen av 25:18 4 st. 2 men. ABL inte tillåter det. Huruvida det är rimligt eller inte att göra en sådan tolkning och innebörden av e contrario tolkningen är något jag ska försöka ta ställning till i förevarande stycke. För att kunna göra en rimlig bedömning ska det redogöras för vad konsekvenserna/effekterna blir av en sådan tolkning och ställa det mot e contrario tolkningen. Möjlighet till läkning torde aldrig kunna aktualiseras för nytillträdd styrelse vid ägarövergång eftersom åtgärden är tidsmässigt begränsad. I praktiken och i affärsvärden torde affärer av liknande slag ta längre tid än en till två månader. Resultatet av det följande blir ett tämligen långtgående ansvar för nytillträdda styrelseledamöter som i praktiken kan ha en avskräckande effekt. En sådan ordning borde inte vara att föredra, en ordning som avskräcker kompetenta personer att våga utöva rollen som styrelseledamot. Om man tar resonemanget ett steg längre och analyserar vad som uttalats i förarbetet, d.v.s. att situationen för nytillträdd styrelseledamot ska bedömas i det enskilda fallet och ställer det mot e contrario tolkningen, så torde detta innebära att alla försök till en rättelse kommer att misslyckas i praktiken. Rent lagtekniskt är detta beklagligt och tämligen motstridigt eftersom man i ena änden öppnar upp för en friare tolkning, men i praktiken stänger ner den. Således elimineras alla försök till rättelse genom återställning av det egna kapitalet, ett ur ett borgenärsperspektiv bästa alternativ.

Det finns inget entydigt svar på frågan för vad som ska anses gälla för den avträdande styrelseledamoten och när ansvarsperioden ska anses upphöra för denne. Inom doktrin besvaras frågan på två olika sätt; (i) ansvar uppför gälla i samband med utträde (ii) det krävs av den utträdande styrelseledamoten att denne försökt åstadkomma det som krävs och vidtagit nödvändiga åtgärder. Jag ansluter mig till det senare resonemanget eftersom det är ett rimligare synsätt än det förra, resonemanget är enligt mitt tycke i sak logiskt och förenligt med syftet med bestämmelserna. Konsekvenserna av ett individuellt avslut på ansvarsperioden i samband med utträde kan i viss mån urholka syftet med bestämmelserna om personligt ansvar samt att en ordning av följande slag kan ge upphov till olika styrelsekonstellationer för att undgå ansvar.

Ovan har kort berörts vad som gäller för styrelsesuppleant med fokus på inträdande och utträdande styrelsesuppleant och hur ansvarsbedömning görs. Varför det tillmäts betydelse i förevarande uppsats har att göra med det kan ge viss vägledning i vilka omständigheter som kan vara avgörande i ansvarsbedömningen ut- och inträdande styrelseledamot. När ordinarie ledamot träder in under underlåtenhetsperioden kan *när i tiden* vara av avgörande betydelse för ansvarsbedömningen. Ett inträde som tidsmässigt är väldigt nära tidsfristen utgång borde föranleda exculperingsgrund, anser Nerep. I andra änden, hur ska en tillträdande styrelsesuppleant bedömas om ansvarsgrund föreligger? Det anses i doktrin att en viss tidpunkt bör ges styrelsesuppleanten för att sätta sig in i bolagets angelägenhet. En rimlig slutsats enligt mitt tycke, mot bakgrund av att det är omöjligt för suppleanten att hålla sig informerad om bolagets ställning om denne inte gått på möten eller fått information om bolaget. Med andra ord borde en viss period för styrelsesuppleant, att få sätta sig in i bolagets angelägenhet, kunna tillgodoräknas suppleanten vid ansvarsbedömningen.

Av resonemangen som förts ovan ter det sig som att det finns enighet inom doktrin att ett visst tidsutrymme borde ges den tillträdande styrelseledamoten. Jag har försökt åskadliggöra, genom att exempelfiera med hovrättsdomen samt givit eget exempel, vikten av tidsutrymme som borde ges den nytillträdde styrelseledamoten. Får inte nytillträdd styrelse ett visst tidsutrymme efter sitt inträde torde konsekvensen vara att nytillträdd styrelseledamot alltid träffas av ansvarsgrund och har ingen bättre ställning än tidigare styrelse att undgå medansvar.

7Analys

Förevarande kapitel är ägnat att besvara den i syftet uppställda huvudfrågan samt de delfrågor som ställs.

Det personliga betalningsansvaret är utformat som ett medansvar för bolagets styrelseledamöter, där styrelseledamöterna kan komma att svara solidariskt för de förpliktelser som uppkommer om de inte följer det av lagen givna handlingsmönster. Underlåtenhet att följa lagens handlingsmönster antingen när det finns *skäl att anta* kapitalbrist i bolaget eller resultatlöst utmättningsförsök ägt rum, kan sanktioneras med personligt betalningsansvar. Av betydelse för det personliga betalningsansvaret och ansvarsbedömningen är när handlingsplikt uppstår för styrelsen och vilka försummelser som ådrar styrelseledamöter personligt betalningsansvar. Prövningen av det personliga betalningsansvaret sker i två led. I det första ledet prövas huruvida det föreligger objektiva förutsättningar för personligt betalningsansvar (bevisbördan ligger på borgenären) medan man i andra ledet prövar huruvida enskild styrelseledamot varit försumlig (styrelseledamot har bevisbördan för om han inte varit försumlig).¹³⁹

I 25:18 1 st. 1 p ABL stadgas det personliga betalningsansvaret vid underlåtenhet att upprätta en kontrollbalansräkning och låta bolagets revisor granska den. Som jag redogjorde för i kapitel 3 så ska en kontrollbalansräkning upprättas *genast* om det finns *skäl att anta* kapitalbrist. Frågan som ska besvaras i det följande är huruvida en försummelse av ovannämnda alltid föranleder personligt ansvar eller om det personliga ansvaret är beroende av vilken handlingsåtgärd som försummas. En objektiv tolkning av lagtexten, d.v.s. vad som framgår av den skrivna lagtexten ger för handen att det personliga ansvaret omfattar de fall någon kontrollbalansräkning inte upprättats över huvudtaget. Vidare framgår av 25:13 ABL hur kontrollbalansräkningen ska upprättas. Således kan en slutsats dras att om kontrollbalansräkning upprättas felaktigt torde detta innebära att en felaktigt upprättad kontrollbalansräkning medför personligt ansvar. Av ordalydelsen *genast* kan det utläsas att en försent upprättad kontrollbalansräkning aktualiserar personligt betalningsansvar.¹⁴⁰

---

¹³⁹ Se NJA 2009 s. 210 angående prövningen som sker i två led.

¹⁴⁰ För ett liknande resonemang, se Björklund K, *Uppsats*, s. 59-61.

Av 25:18 1 st. 2 p ABL framgår att personligt betalningsansvar kan förekomma om styrelsen underlåter att kalla till en första kontrollstämma. Om man analyserar ordalydelsen i paragrafen kan det således utläsas att personligt betalningsansvar aktualiseras om någon stämma överhuvudtaget inte sammankallas. Kontrollstämman är ägnad att ge aktieägare information om bolagets ställning, således utgör kontrollbalansräkningen som läggs fram på kontrollstämman beslutsunderlag. Om en stämma inte hålls uppnås inte syftet med aktieägarintresset. Vidare så ska ett sammankallande till stämman ske ”snarast möjligt” och en rimlig slutsats av detta är att en för sen kallelse till stämman torde innebära att kallelsen inte skett i enlighet med ordalydelsen ”snarast möjlig” vilket torde innebära att förutsättningar för personligt ansvar föreligger.

Av 25:18 1 st. 3 p ABL framgår att vid underlåtenhet på styrelsens sida att ansöka hos rätten om att bolagets ska gå i likvidation, uppstår personligt betalningsansvar för styrelsen. Även här, framgår det av lagtexten, att om ansökan inte sker överhuvudtaget hos rätten om likvidation så aktualiseras personligt betalningsansvar. Avseende tidpunkten framgår det av 25:17 2 st. ABL att ansökan ska göras inom två veckor från den andra kontrollstämman. Konsekvensen av om ansökan sker försent torde innebära att personligt ansvar triggas.

Styrelseledamot kan undgå personligt ansvar om denne kan visa att han/hon inte varit försumlig. Detta gäller även för de som handlar på bolagets vägnar. Bevisbördan ligger på den som det personliga ansvaret riktas mot, således måste denne visa att försumlighet inte föreläggat. Bedömningen görs med utgångspunkt i företrädarens roll i bolaget den vetskap eller information styrelseledamoten haft om bolagets ekonomiska ställning. Således måste ansvaret bedömas med utgångspunkt i att varje ledamot har att vara underrättad om förhållanden i bolaget. Av lagstiftaren framgår att bristande kompetens inte ska kunna ha ansvarsbefriande effekt, men om okunnigheten har sin grund i att materialet är felaktigt eller missvisande torde ansvarfrihet ligga för handen.

Läkning av det egna kapitalet är av central betydelse för att kunna undgå personligt ansvar. Regeln om läkning ska analyseras ur två perspektiv, i ett första skede ska jag analysera regeln ur ett mer allmänt perspektiv, d.v.s. innebörden och konsekvensen av regeln. I det andra skedet ska regeln analyseras utifrån möjligheten för nytillträdd styrelse till läkning (resonemanget förs nedan i anslutning till diskussionen om nytillträdd styrelse). Så som rättsläget ser ut idag ter det sig som att tidsfristen för att läka kapitalbrist (utan att behöva upprätta en kontrollbalansräkning) är tämligen kort. Av lagstiftarens resonemang följer en e

contrario tolkningen med innebörden att alla försök till läkning efter denna tidpunkt inte tillerkänns ansvarsbefriande verkan. I förevarande uppsats har det av uppsatsförfattaren ifrågasatt huruvida ovannämnda tidpunkten borde utgöra den definitiva slutpunkten mot bakgrund av motstridiga uttalanden i propositionen (se resonemang i avsnitt 5.5). Starka skäl talar för att man kan ifrågasätta e contrario tolkningen och den däri stadgade tidpunkten. Utöver det nyss sagda har det även av uppsatsförfattaren ifrågasatts huruvida undantagslösningar borde finnas till e contrario tolkningen, till exempel i speciella fall som när en ny styrelse träder in i bolaget efter en företagsövergång. Det anses, enligt mitt tycke, tämligen meningslöst att upprätta en kontrollbalansräkning som påvisar kapitalbrist om styrelsen redan är av uppfattningen att läka kapitalbristen. Jämför rättsfallet T 2509-09 där den nytillträdde styrelseledamot läkte kapitalbristen omgående men läkningen tillerkändes ingen ansvarsbefriande verkan. Min tolkning av resonemanget är att Hovrätten över Skåne och Blekinge snarare betonar vikten av att upprätthålla de formella kraven istället för att titta på agerandet som sådant utifrån ett mer individ betonat perspektiv. Det kan argumenteras för att agerandet i denna specifika situation torde haft ansvarsbefriande verkan. Anledningen till den tämligen strikta tillämpningen av 25:18 4 st. 2 men. ABL beror på lagstiftaren söker att upprätthålla handlingskravet så att styrelsen inte ska dröja med att upprätta en kontrollbalansräkning i hopp om att bolagets ekonomiska ställning ska förbättras. Det argumenteras för, av lagstiftaren, att en sådan ordning inte skulle stå i överensstämmelse med syftet med bestämmelserna. Av detta följer att styrelsen ansvarar för sin underlåtenhet oberoende av om kapitalbristen läkts fram till dess att styrelsen vidtar de underlåtna åtgärderna eller till dess att ansvarsperioden upphör.

Fokus för förevarande uppsats ligger på det personliga betalningsansvaret för nytillträdd styrelse. De frågor som har ställts för att bringa klarhet i hur det personliga ansvaret är utformat för nytillträdd styrelse är vilken ansvarssituation nytillträdd styrelse har och vilka möjligheter nytillträdd styrelse har att undgå ansvar.

Det personliga betalningsansvaret för nytillträdd styrelseledamot är inte lagreglerad, med andra ord har frågeställningen helt lämnats åt rättstillämpningen. I brist på vägledande lagstiftning har frågorna avseende hur det personliga betalningsansvaret ska bedömas vid tidpunkten för inträdet för styrelseledamot, och vilka möjligheter nytillträdd styrelseledamot har att undgå ansvar, besvarats med hjälp av praxis från tingsrätt och hovrätt, samt doktrin. Den centrala frågeställningen för nytillträdd styrelseledamot är huruvida denne automatiskt träffas av ansvar vid tidpunkten för inträdet. Det finns

indikationer på att nytilträd styrelseledamot träder in i samma ansvarssituation som den tidigare styrelsen eller redan existerande styrelse. Således finns indikationer på att nytilträd styrelseledamöter ”ärver” tidigare styrelses ansvar vilket följer av Hovrättsdomen över Skåne och Blekinge, T 2509-09. Varför jag säger indikationer, och inte gällande rättsläge har att göra med att det har meddelats prövningstillstånd i målet varför det måste sägas med viss försiktighet. Av doktrin förespråkas att nytilträd styrelseledamot borde få en viss tidsfrist att få sätta sig in i bolagets ekonomiska ställning och ge denne möjlighet att vidta rättelse, men underlåter denne att göra det så torde ansvaret börja gälla från den tidpunkten då rättelse senast borde ha skett.

Det ter sig som att lagens givna handlingsmönster och tidsfrister tillämpas strikt och det ställs tämligen höga krav på vetskapen som nytilträd styrelseledamöter borde ha vid tidpunkten för inträdet. Indikationer finns på att nytilträd styrelseledamot ska ha kännedom om bolagets ekonomiska ställning långt bak i tiden varför uppsatsförfattaren ställer frågan hur långt bak i tiden en sådan granskning ska ske och huruvida en sådan ordning är proportionerlig.

Möjligheterna för att kunna freda sig från personligt betalningsansvar är antingen genom att styrelseledamot visar att denne inte varit försumlig eller genom att läka bristen enligt 25:18 4 st. 2 men. ABL. Kravet på vetskap ställs högt enligt uppsatsförfattaren sett mot bakgrund att det förväntas av den nytilträdde styrelseledamoten att denne ska ha vetskap om bolagets ställning vid tidpunkten för inträdet (och dessförinnan) snarare än omständigheter som återspeglar de förhållanden som föreligger på stämmodagen.¹⁴¹ Det kan argumenteras för att läkningsmöjligheten i praktiken, åtminstone i vissa fall, inte ens överhuvudtaget står den nye styrelseledamoten till buds sett mot bakgrund av den korta tidsfristen som stadgas i 25:18 4 st. ABL. Avgörande för om läkningsmöjligheten kan nyttjas av den nytilträdde styrelseledamoten är när i tiden denne inträder. Uppsatsförfattaren är medveten om att nytilträd styrelseledamot kan undgå personligt betalningsansvar genom att vidta andra åtgärder för att kunna freda sig från ansvar, men det som jag finner olyckligt är att såväl försumlighetskravet som läkningen har ansvarseliminerande effekt, varför läkningsmöjligheten också torde kunna nyttjas av alla

---

¹⁴¹ Jfr hur kravet för vetskap bedömdes för nytilträd styrelseledamot i rättsfallet T 2509-09. Inträdet skedde 29 december 2003. På den extra bolagsstämman som hölls 8 januari 2004 (vilket även var den första stämman som hölls i bolaget) var kapitalet återställt. Trots det ansåg hovrätten den nytilträdde styrelseledamoten borde haft vetskap om att bolaget var likvidationspliktigt sett mot bakgrund av att det framgick av årsredovisningen från år 2001 och år 2002.

ledamöter på lika villkor. Man kan ifrågasätta huruvida detta är en ordning som bör bestå, med tanke på att syftet med bestämmelsen om personligt betalningsansvar är att bestämmelsen ska vara handlingsdirigerande, varför väljer man då att stänga för möjligheten till att läka bristen på ett snabbt och effektivt sett? Med tanke på att lagstiftaren förespråkar att bedömningen av tillträdande och avträdande styrelseledamot ska grunda sig i ledamotens agerande i det enskilda fallet så ställer uppsatsförfattaren frågan vad som de facto åsyftas. Hur och vilka faktorer som ska tas i beaktande vid bedömningen är oklart i dagsläget.

8 Slutsats

Förevarande kapitel är ägnat att kortfattat besvara uppsatsens huvudsyfte och delsyften mot bakgrund av vad uppsatsförfattaren kommit fram till i sin analys.

Det personliga betalningsansvaret är utformat som medansvar vilket innebär att om ansvarsgrund föreligger så träffar det hela styrelsen. Ansvarsgrunderna är lagreglerade således är rättsläget avseende ansvarsgrunder klart. Ansvar för att bli personligt betalningsskyldig för bolagets förpliktelser kan undgås med hjälp av ansvarfrihetsgrunder (försumlighetskravet) eller genom att läka kapitalbristen enligt 25:18 4 st. 2 men. ABL. Lagtexten anger inte explicit vilka ansvarfrihetsgrunderna är, utan bedömningen görs individuellt för styrelseledamoten där man prövar om styrelseledamoten varit försumlig. Länkingsmöjligheten som stadgas i 25:18 4 st. 2 men. ABL har diskuterats ingående i denna framställning. Av ordalydelsen framgår att en sådan läkning måste ske innan kontrollbalansräkning senast skulle varit upprättad således elimineras alla försökt till läkning som sker efter denna tidpunkt vilket följer av lagstiftarens e contrario tolkning. E contrario tolkningen har av uppsatsförfattaren ifrågasatts dels på grunden huruvida detta borde utgöra den definitiva slutpunkten, dels om det är rimligt att göra motsatsvis tolkning när en ny styrelse träder in i ett bolag.

Ansvar för nytilträd styrelse är inte lagreglerad och det förespråkas av lagstiftaren att man ska bedöma ansvarssituationen för nytilträd styrelseledamot i det enskilda fallet. Praxis är knapphändig, men det finns ett avgörande från Hovrätten över Skåne och Blekinge där frågan ställs på sin spets. Avgörandet kan dock inte tillmätas allt för stor betydelse med tanke på att Högsta Domstolen meddelat prövningstillstånd i målet. Av rättsfallet kan det utläsas att det finns indikationer på att nytilträd styrelse ”ärver” tidigare styrelses ansvar och att en strikt tillämpning av det personliga betalningsansvaret åläggs de nytilträd styrelseledamöterna, således anammats inte möjligheten att göra en från fall till fall bedömningen. Av doktrin förespråkas att nytilträd styrelseledamot inte borde ådra sig något ansvar om denne vidtar adekvat åtgärd för rättelse så snart efter sitt inträde, således borde en nytilträd styrelseledamot få en viss tidsfrist att kunna vidta åtgärd men underlåter denne att göra så torde ansvar inträda från den tidpunkt då rättelse senast borde skett.

Förutsättningarna för nytilträd styrelse att undgå personligt ansvar är inte på något sätt bättre eller sämre än för en vanlig styrelseledamot, i teorin i alla fall (detta är en sanning

med viss modifikation med tanke på att läkningsmöjligheten kan utnyttjas i ytterst begränsad utsträckning för nytilträd styrelseledamot sett mot bakgrund av tidsfristen). Frågan man kan ställa sig är huruvida regeln i praktiken innebär ett alldeles för strängt ansvar, sett mot bakgrund att lagstiftaren uttryckligen säger att man får göra en bedömning i det enskilda fallet. Uppsatsförfattaren tycker sig kunna finna indikationer på att kravet som ställs för vetskapen som den nytilträdde styrelseledamoten ska ha om bolagets ställning är utformat väl strängt, sett mot bakgrund att vetskapen som den nytilträdde styrelseledamoten grundar sig på omständigheter som föreligger vid tidpunkten för inträdet (och dessförinnan) snarare än omständigheter som återspeglar de förhållanden som föreligger på stämmodagen. Även läkningsmöjligheten som kan ske enligt 25:18 4 st. torde, åtminstone i vissa fall, inte ens överhuvudtaget stå den nye styrelseledamoten till buds sett mot bakgrund av den korta tidsfristen som stadgas i 25:18 4 st. ABL.

För egen del ansluter jag mig till doktrins resonemang att om en styrelseledamot agerar snabbt och effektivt torde nytilträd styrelseledamot kunna freda sig från ansvar, och avseende läkningsproblematiken så ställs av uppsatsförfattaren frågan huruvida det inte vore rimligare att tillåta läkning i efterhand i speciella fall, t.ex. då en ny styrelse träder in i ett bolag efter en företagsövergång.

Referenslista

Författningar

Aktiebolagslag (2005:551)

Offentligt tryck

Proposition 2009/10:204 *En frivillig revision*

Proposition 2004/05:85 *Ny aktiebolagslag*

SOU 2008:49 *Aktiekapital i privata aktiebolag*

Proposition 2000/01:150 *Likvidation av aktiebolag m.m.*

Proposition 1979/80:143 *Regeringens förslag till ny lagstiftning om handelsbolag m.m.*

Proposition 1987/88:10 *Regeringens proposition 1987/88:10 med förslag till lag om styrelserepresentation för de provanställa, m.m.*

Proposition 1975:103 *Regeringens proposition med förslag till ny aktiebolag, m.m.*

Praxis

NJA 2009 s. 210

NJA 1993 s 484

NJA 1988 s 620

RH 1989:43

T 9937/06

TR 2383/06

T 550/97

T 38/89

T 963/99

Doktrin

Andersson Jan, *Kapitalskyddet i aktiebolag*, femte upplagan, Litteraturcompagniet AB, Stockholm, 2005 [cit. Andersson J, *Kapitalskyddet*]

Andersson Sten, Johansson Svante, Skog Rolf, *Aktiebolagslagen. En kommentar*, Norstedts Gula Bibliotek, Göteborg [cit. Andersson m.fl. *Aktiebolagslagen. En kommentar*]

Björklund Katrin, *Personligt betalningsansvar enligt ABL 13 kap. 17§- ett oklart rättsläge?* [cit. Björklund K, *Uppsats*]

Granath Mikael, *Tvångslikvidation och ansvar enligt ABL 13:2*, Juristförlaget, Stockholm, 1994. [cit. Granath Mikael, *Tvångslikvidation och ansvar*]

Lindskog Stefan, *Kapitalbrist i aktiebolag. Kommentarer till kap.25:13-20 ABL*, Norstedts Juridik, Stockholm, 2008. (cit. Lindskog, S, *Kapitalbrist*)

Löfgren Kent, Lagerstedt Anders, Österman Persson Roger, Svensson Bo, *Personligt ansvar vid likvidationsplikten, värdeöverföringar, företrädaransvar samt skattefrågor vid obestånd*, 4:e upplagan, Norstedts Juridik, Stockholm, 2009. [Cit. Löfgren K m.fl., *Personligt ansvar vid likvidationsplikten*]

Nerep Erik, *Aktiebolagsrättslig analys. Ett tvärsnitt av nyckelfrågor*, Stiftelsen Mer-curl IUS, Visby, 2003. [cit Nerep E, *Analys*]

Blomberg Gunnar, Bruhn Daniel, Oppenheimer Bertil, Reiner Jonas, *Företag i kris- Vad en styrelseledamot, aktieägare, advokat och revisor bör tänka på*, 4:e upplagan, Jure Förlag AB, Stockholm, 2007. [Cit. Oppenheimer m fl., *Företag i kris*]

Sandström Torsten, *Svensk aktiebolagsrätt*, 3:e uppl., Norstedts Juridik, Stockholm, 2010

Skog Rolf, *Rodhes Aktiebolagsrätt*, 23 uppl., Norstedts Juridik, Stockholm, 2011

Svernlöv Carl, *Aktiebolagets suppleanter*, 2 uppl., Norstedts Juridik, Stockholm, 2002.

Artiklar

Carl, Styrelsesuppleants personliga ansvar enligt aktiebolagslagen, Svensk Jurist Tidning, 1995

Sandström Torsten, *Kapitalbrist i aktiebolag- omedelbar läkning och läkning i efterhand*, Publicerad 2010-12-04, databasen Infotorg, hämtad 2012-01-20. [cit. Artikel Sandström]

Övrigt

<http://www.hogstodomstolen.se/Meddelade-provningstillstand/Provningstillstand/>
(hämtad 2012-05-11)